

Šiame numery

AR JAUNIMAS VIEN TIK ŠOKS?
MŪSŲ DAILĖS PĖDOMIS — A. STANEIKOS
MIRTIES DEŠIMTMEČIŲ MININT.
ST. MERINGIS DAR GRĮŽTA PRIE OPEROS.
ADOLFAS VALESKA ATSAKO ST. MERINGIUI
DEL "JŪRATĖS IR KASTYČIO" SCENINIO
APIPAVIDALINIMO.
DANGUOLĖS SADONAITĖS EILERASČIAL
VLADAS JAKUBENAS APIE RELIGINĖS MU-
ZIKOS KONCERTĄ CHICAGOJ.
ŽIBURĖLIŲ GESINTOJAI.
LITUANISTIKOS INSTITUTO "SUVAZIAVI-
MO DARBAI".
JUOZO GIRNIAUS LAŠKAS REDAKCIJAI
DEL JONO AISČIO STRAIPSNIO.
V. LIULEVICIAUS IR B. ZUKAUSKO DIALO-
GAS DEL JURGIO KRASNICKO.
KULTŪRINĖ KRONIKA.
MOTERŲ GYVENIMAS.

Mūsų dailės pėdomis

Adalberto Staneikos mirties dešimtmetį minint

JONAS PUZINAS

Prieš dešimtį metų, 1962 m. vasario 17 d., širdies smūgio iš-
tiktas Wyncote, prie pat Phila-
delphijos, Pensilvanijoje, išsiskyrė iš mūsų tarpo iškilius senosios
kartos dailininkas, nepriklausomos Lietuvos diplomatas, taurus
lietuvis patriotas Adalbertas (Vaitiekus) Staneika. Lietuvių
tauta neteko daug jai nusipelnusių vyro, jo artimieji — švelnios
sielos ir gilios asmenybės žmogaus. Š. m. birželio 25 d. a. a. Adalberto Staneikos artimieji su-
sirenka į tuos namus, kur dailininko kurta ir praleista paskutiniosios gyvenimo dienos. Susipa-
žįstant su jo kūrybos palikimu ir apžvelgiant jo nuėitą gyvenimo kelią.

Laisvės kovų tradicija šeimoje

Likimo lemta, kad Adalbertas Staneika ir gimė ir mirė ne savo tėvų žemėje. Pasaulio šviesą jis išvydo 1885 balandžio 23 d. Lekijų dvare, Galicijoje. Jo tėvas Antanas Staneika, kilęs nuo Sintautų (Šakių aps.), buvo aktyviai įsijungęs į 1863 m. sukilimą ir kovose su rusais buvo sužeistas net 7 kartus. Nepavykus sukilimui, Antanas Staneika buvo priverstas pasitraukti iš Lietuvos ir, atsidūręs tuo metu austrų valdomoje lenkiškoje Galicijos dalyje, buvo kunigaikščio Liubomirskio Lekijų dvaro ūkvedžiu. Tačiau maištinga Antano Staneikos dvasia netrukus jį nuvedė Italijon, kur 1866 m. įstojo į Giuseppe Ga-

Varganais mokslo keliais

Adalbertas Staneika vidurinį mokslą ėjo Krokuvoje Sv. Onos gimnazijoje. Čia jau ėmė reikštis jo polinkis menui, todėl, dar nebaigęs gimnazijos, 1904 metais stojo į Krokuvos dailės akademiją, kur studijavo paįbybą bei tapybą. Tuo metu Krokuvoje, tame Lenkijos kultūros ir meno centre, buvo susitelkęs gražus lietuvių studentų būrelis. Krokuvoje dailės akademijoje mokėsi Adomas Varnas, Ignas Šlapelis ir būsimeji skulptoriai Kazimieras Ulianskas (New Yorke mirusio Petro Ulėno dėdė) ir Petras Rimša. Jogailos vardo universitete tuo metu studijavo Juozas Albinas Herbačiauskas ir Sofija Kymantaitė, vėliau ištejęs už Mikalojaus Konstantino Ciurlionio, o konservatorijoje mokslus ėjo Zigmas Skirgaila. Studentų gy-

venimo sąlygos buvo labai sunkios, maistas menkas. Vienas Varšuvos lietuvis, lankęsis Krokuvoje, apie lietuvių studentų padėtį šiaip rašė: "Ką tik mačiausi su Varnu. Dieve mano, koks suvargęs, suliesėjęs, sudžiūvęs, gali sakyti, tik šešėlis. Skirgaila, gali sakyti, badauja..." (J. Rimantas, Petras Rimša pasakoja, Vilnius, 1964, p. 93). Ypačiai sunkiai gyveno A. Staneika. Apie jį Rimša šiaip pasakoja: "Štai Staneika — 1863 metų sukilimo dalyvio — emigranto sūnus, išaugęs toli nuo Lietuvos, visai nemokėjęs lietuviškai, išgyvenęs sunkų konfliktą su tėvais. Aš jį radau, studentų būrelyje. — Broliukai, priimkite, tėvas išvarė, — jis kreipėsi į Skirgailą, Varną ir Šlapelį, sulankstytu virduliu nešinas.

Tuomet Adalbertas Staneika dar tebebūvo paskutinių klasių gimnazistas ir kartu lankė dailės akademiją. Už tai, kad nevaikščiojo išpažinties, jis buvo pašalintas iš Sv. Onos gimnazijos. Dievotas tėvas dėl to, žinoma, įsiuto ir sūnui įsakė nebesirodyti namie. Staneika buvo priimtas ir remiamas, nes neturėjo iš ko gyventi. Visų padėtis dar labiau pasunkėjo, nes toks pritapo prie tokių. Juk Varnas ir Šlapelis buvo metę dvasinę seminariją ir taip pat netekę tėvų paramos" (J. Rimantas, I. c., p. 94).

Ir taip Staneika kurį laiką kartu gyveno su A. Varnu, Ig. Šlapeliu, K. Uliansku, P. Rimša ir Z. Skirgaila. Kai 1908 m. rudenį Justinas Vienožinskis įstojo į Krokuvos dailės akademiją, A. Staneika ir su juo artimai susibūliavo. Tos draugystės labai sustiprino Staneikos lietuviybę. Visas menininkų būrelis palaikė artimus ryšius ir su J. A. Herbačiausku, kuris išsiskyrė iš visų krokeriškų lietuvių ypatingu būdu, fantazijos lakumu, nepa-

Dail. Adalbertas Staneika Wyncote, Pensilvanijoje, 1957 metais

prastu gyvumu, misticizmu. Į jo vakarais ruošiamus spiritistinius seansus, "pasikalbėjimus" su dvasiomis, užsukdavo Skirgaila, Staneika, Šlapelis ir Varnas.

Kultūrinėje Krokuvos lietuvių veikloje

Krokuvoje bestudijuojąs lietuvių jaunimas, daugiausia A. Varnas ir J. A. Herbačiausko iniciatyva, 1904 m. kovo mėnesį susibūrė į kultūrinę draugiją "Rūta", kurios tikslas buvo apjungti visus Krokuvos lietuvius, rūpinantis lietuvių kalbos išlaikymu ir kultūrine veikla. "Rūta" ruošė lentkams paskaitas apie Lietuvą, gaudavo iš Petrapilio "Lietuvių Laikraštį", gausiai iliustruotą Lietuvos vaizdais ir net dailės darbais, 1907 m. išleido pirmąjį lietuvių literatūros almanachą "Gabią", skirtą Antanui Baranauskui paminti. Draugijon tuojau įstojo ir A. Staneika, įeidamas į pirmosios J. A. Herbačiausko pirmininkaujamos valdybos revizijos komisiją. Draugijos veikimas apmirė po I pasaulinio karo. Iš lietuvių studentų "Rūtos" draugijos veikloje daugiausia reikšė: Antanas Dziulis, Juozas Albinas Herbačiauskas, Vladas Kairiūkštis, Sofija Kymantaitė, Rapolas Rasikas, Petras Rimša, Zigmas Skirgaila, Adalbertas Staneika, Kazimieras Ulianskas, Liudas Vailionis, Adomas Varnas, Justinas Vienožinskis ir kiti Krokuvos lietuviai, suvaidinę svarbų vaidmenį Lietuvos gyvenime.

Netrukus krokeriškais lietuviams kilo mintis įkurti Lietuvių dailės draugiją. Tos organizacijos sumanytojais buvo: P. Rimša, I. Šlapelis, V. Staneika, A. Varnas ir K. Ulianskas. Kursimos draugijos tikslai turėjo būti šie: "a. susižinoti su visais pasaulyje išblaškytais Lietuvos dailininkais ir juos vienyti; b. įkurti pinigiską iždą... ir šelpti nepasiturinčius moksleivius dailininkus, nežiūrint (į jų) tikėjimines, politines ir visuomenines pažiūras. Išleidinų draugijos raštus, steigtu konkursus; c. rinktu tautiškos dailės liekanas ir pavyzdžius, pieštų ar fotografuotų lietuviškus vaizdus, tipus, charakteringus dabar apsiireiškimus ir t. t.; d. ieškotų tarp žmonių gabių vaikų ar mergaičių paįsime, raižyme ar muzikoj, o centrališka valdyba (Lietuvoje), ištyrusi pranešamųjų žinių teisingumą, rūpintusi išauklėti mylėtojus specialistais jų šakoj" (P. Rimša, Reikalinga lietuvių dailės mylėtojų draugija. — Vilniaus Žinios, 1906, Nr. 63; cituota iš: Stasys

(Nukelta į 2 psl.)

AR JAUNIMAS VIEN TIK ŠOKS?

Antraštinis klausimas kyla, turint prieš akis artėjančią Jaunimo kongresą. Būtų blogai, jeigu tašai jaunimas Chicagon, stovyklon ir studijų dienosna suvažiutuų tik kaip į didesnio pobūdžio gegužinę vien pasižioti. Lygiai trauktytume pečiais, jeigu jaunimas sulėktų kongresan su profesoriška išraiška veiduose, paremtų už stalų ranka smakrus ir enšteiniška rimtimi svarstyty vien akademinio pobūdžio temas. Ir vienu ir antru atveju sakytytume, kad su mūsų jaunimu yra kažkas kažkur negerai. Jauanas ir sveikas žmogus turi džiaugtis gyvenimu ir tą savo džiaugsmą reikšti daina, šokiais, aplamai linksmo pobūdžio nuotaika, susirinkus didesnį būrin. Bet taipgi jaunas ir natūralus žmogus visada turi būti kupinas idealistinio užsidegimo, siejamo su savo tautos šiandieniniais siekais, su viso pasaulio šviesesnės ateities troškimu. O tų idealų įkūnijimas jau negali remtis vien šokiais, reikia taipgi rimtesnių minčių, reikia visai ne juokais pasukti galvas, kaip ir kuriuo keliu eiti, kad jis nesibaigtų akligatviu, o apjuostų visą žemės rutulį, kad jo šalikėlės žaliuotų ir dvelktų neišmatuojamų platybių laisvuojų vėju. Visam tam vien tik šokių muzikos nepakanka, būtina ir gilesnių svarstymų, reikia ir darbo ryžto ir tesėjimo išvermės.

Žvilgtelėję į Jaunimo kongreso darbų ir įvykių programą, galime pasidžiaugti, jog kongreso eigoje yra visko, kas jaunam žmogui reikalinga ir kas pačią jaunystę įprasmina. Netruksta ten vakarais ir pasilinksminimui skirtų valandų, bet dienos darbo eigoje matome ir aktualių paskaičių bei pokalbių. O ką jau bekalbėti apie iš viso laisvojo pasaulio susirinkusiems atstovams skirtąją studijų savaitę Kento u-

niversitete. Ten visos dienos yra skirtos daugiausia visuomeninio ir kultūrinio pobūdžio problemoms, kurių įkūnijimo pastangose darytusi skaidresnė ne tik mūsų visuomenė, mūsų tauta ir pasaulis, bet ir pats jaunimas augtų pilnutinesniu žmogumi. Lygiai ir stovyklos programoje, šalia stovyklinio lengvumo, netrūksta ir studijinio bei kūrybinio pobūdžio darbų.

Žodžiu, Jaunimo kongreso planavime ir jo detalioje programoje apstu ir šio, ir to. Sakytytume, jog gilesnio turinio studijinė programa net vyrauja prieš grynai pramoginę, kuri kongresan išterpia tik kaip atokvėpio valandos po rimtesnių užsiėmimų.

Tačiau, turint mintyje pastarųjų įvairių studentiškių suvažiavimų progomis išgirstus nusiskundimus, kyla ir bauginantis klausimas. Ne vienu netolimos praeities jaunų žmonių susibūrimo atveju salės būdavo kupinos tik šokiuose, kai tuo tarpu studijinio pobūdžio svarstymuos auditorijos atrodė daugiau negu apytuštės. Ar ši "tradicija" pasikartos ir Jaunimo kongrese? Ar kongreso organizacinė vadovybė, gražiai juodu ant balto surašiusi užgirtą programą, pramatė ir kokią nors strategiją, kad ne tik muzika, bet ir žodis ir darbas strigtų į suvažiavusių jaunų žmonių širdis? Tai nėra kokia nors priekaištinė kritika, o tik išankstinis rūpestis. Kai jis nepasitvirtins, džiaugsimės dvigubai.

Reikia tačiau atsiminti, kad Jaunimo kongresas liečia ne vien tik jaunimą. Jis liečia visą lietuviškąją visuomenę. Ir kongreso dienomis parodytas abejingumas jaunimo kultūrinėm ir kitokiom pastangom būtų skaudžiai nedovanotinas. Todėl tenetruksta publikos nei parodų atidaryme (šiandien 7 val. 30 min. Jauni-

Is lietuvių jaunimo maldų vakaro už Lietuvos laisvę š. m. birželio mėn. 15 d. prie Sv. Patriko katedros New Yorke.

Nuotr. V. Maželis

MŪSŲ DAILĖS PĖDOMIS

(Atkelta iš 1 psl.)

gruodžio 27 d. (naujuoju stiliumi 1907 m. sausio 9 d.) Vilniuje atidaryta pirmoji lietuvių dailininkų paroda. Parodoje savo kūrinius išstatė po visą Europą pasisklidę lietuvių dailininkai: A. Žmuidzinavičius iš Paryžiaus; M. K. Čiurlionis, Kazimieras Stablauskas, K. Vitkauskas ir V. Žičkauskas iš Varšuvos; Vladislavas Leščinskis ir Jonas Peseckas iš Rostovo prie Dono; Antanas Jaroševičius iš Kazanės; Petras Kalpokas iš Muencheno; Juozas Zikaras iš Petrapilio; Kajetonas Sklėrius iš Liepojos; jau iš Krokuvos grįžęs P. Rimša; architektas Ipolitas Jauniškis iš Wieluno, Kališo gubernijoje; meno mėgėjas Kazimieras Gabrėnas iš Ventspilio, Latvijoje; be to, parodoje dalyvavo visa eilė liaudies menininkų iš Lietuvos: Petras Virbickas iš Panevėžio, Jonas Danauskas iš Rozalimo, Kazimieras Antanaitis ir kt. Pirmojoje lietuvių dailės parodoje krovuviskiai dar nedalyvavo: neatstuntė savo darbų nei A. Varnas, nei A. Staneika. Staneika, tiesą pasakius, Krokuvos dailės akademijoje buvo studijavęs tik dvejus metus, todėl galėjo ir neturėti išbaigtų darbų.

Gimsta Lietuvių dailės draugija

Pirmoji lietuvių dailės paroda visiems paliko gilų įspūdį. M. K. Čiurlionis šlap nusakė jos reikšmę: "Ta paroda turėjo didelę svarbą mūsų kultūros prašvitime. Ji buvo žadintoja, buvo, sakysime, heroldas, kuris, išėjęs švintant ant kalnelio, žolynais apaugusio, papūtė auksinį trimtį. Iš visas puses, kviesdamas dvasios darbininkus sukurti vieną didelę dailės liepsną mūsų motinos Lietuvos garbei ir išaukštinimui. Ir susirinko darbininkai, nedaug jų, tiesa, buvo, bet ugnis liko sukurta" (V. Čiurlionytė-Karūzienė, M. K. Čiurlionis apie muziką ir dailę. Laiškai, užrašai ir straipsniai. Vilnius, 1960, p. 281).

Po dailės parodos buvo jau visai subrendusi mintis. Lietuvių dailės draugijai steigti. Ir 1907 m. rugsėjo 2 (15) d. išrinkta šios sudėties valdyba: pirmininkas — A. Žmuidzinavičius, nariai — M. K. Čiurlionis, P. Rimša, Jonas Vileišis ir Sofija Gimbutaitė. Pirmąsiais savo veiklos metais draugija turėjo 19 narių, bet narių skaičius tolydžio augo: 1910 m. ji turėjo jau 116 narių, o 1914 m. — net 369, iš kurių Lietuvoje gyveno 204 nariai, o už jos ribų — 165. Dailės draugijon tuojau įstojo ir A. Staneika, o antrojoje lietuvių dailės parodoje 1908 m. Vilniuje išstatė visą eilę portretų: Žemaitės, Gabrielės Petkevičaitės-Bitės, J. A. Herbačiauskos, Mykolo Roemerio, muziko Z. Skirgailos, skulptoriaus K. Ulinskio ir kt. Parodos metu A. Staneika susipažino su M. K. Čiurlioniu, šioje parodoje išstatiusiu bene daugiausia savo kūrinių. A. Staneika buvo sužavėtas M. K. Čiurlionio kūryba.

Pirmo pasaulinio karo vargus ir diplomatinėje tarnyboje

Gavęs dailės pagrindus Krokuvos dailės akademijoje, studijas tęsė 1909 m. Muenchene, 1910-1912 m. Paryžiuje ir 1912-1918 m. Romoje. Taigi, savo specialybei buvo puikiai pasiruošęs. Romoje, dailininkų centre Via Margutta, A. Staneika įsirengė didžiulę dailės studiją. Deja, sunkiomis I pasaulinio karo dienomis negalėjo išsiversti iš meno: alkis ir net badas buvo dažnas A. Staneikos palydovas. Teko imtis kitų darbų. Gyvenimas šiek tiek palengvėjo, kai A. Staneika buvo pakviestas mokytoju į amerikiečių metodistų gimnaziją Romoje. Rūpestingas darbas netrukus A. Staneiką iškėlė į mokyklos vicedirektorius. Kaip mokėsi daugelį kalbų ir turįs nemažą pažinčių

aukštesniuose italų sluoksniuose, išsikūrus Lenkijos pasiuntinybei prie Kvirinalo, A. Staneika buvo pakviestas referentu italų spaudai ir politiniam gyvenimui sekėti. Čia jis dirbo nuo 1919 iki 1921 m. pradžios. Išsikūrus Lietuvos Respublikos pasiuntinybei prie Sv. Sosto ir Kvirinalo, A. Staneika palaikė ryšius su Lietuvos pasiuntinybės vadovais ir dalinosi informacine medžiaga. Dr. Jurgio Šaulio archyve, saugomame Pensilvanijos universiteto bibliotekoje, (byla Nr. 29) yra A. Staneikos atsiųstų raštų: 1. 1919 m. birželio mėn. informacija apie Italijos parlamento politines partijas, jų programas, vadus, apie parlamento simpatijas. Lenkijai (iš viso 67 mašinėlė lenkiškai rašyti puslapiai); 2. 1919 m. spalio 12 d. ministro pirmininko Giolitti kalbos tekstas (47 puslapiai); 3. 1919 m. lapkričio 6-29 d. spaudos apžvalga, kur rašoma apie rinkimus į parlamentą, apie Titoni kabineto atsistatydinimą ir kt. (15 puslapių); 4. 1919 m. lapkričio 29 — gruodžio 3 d. spaudos apžvalga, kur informuojama apie parlamento daugumos nuotaikas (9 puslapiai). Pagaliau, Lietuvos atstovo dr. J. Šaulio kviečiamas, A. Staneika perėjo dirbti į Lietuvos pasiuntinybę: 1921 m. vasario 25 d. paskirtas spaudos attache, o nuo gruodžio 1 d. — pasiuntinybės sekretorium. Kaip matyti iš to meto A. Staneikos ranka ir mašinėlė rašytų raštų, jo mokėta sklandžiai ir taisyklingai rašyti lietuviškai. Pirmaisiais mėnesiais Lietuvos pasiuntinybės spaudos biuras veikė A. Staneikos bute. Biurė jam visą laiką talkininkavo italų žurnalistas Giuseppe Salvatore, kuris dirbo iki pat 1940 metų rugpjūčio 27 d., kada Lietuvos atstovybės prie Kvirinalo patalpos buvo užimtos sovietų valdininkų. A. Staneika, turėdamas pažintį su italų politikais ir žurnalais, sėkmingai kėlė italų spaudoje Lietuvos reikalus, ypač Vilniaus ir Klaipėdos klausimą. Apie A. Staneikos darbo sėkmingumą rodo šie 1921-1922 m. duomenys: nuo 1921 m. kovo 15 iki 1922 m. vasario 28 d. italų spaudoje išspausdinta spaudos biuro paruošti net 62 komunikatai, o maždaug tuo pat laiku patys laikraščiai pagal spaudos biuro duotą medžiagą buvo išsidėję 26 straipsnius (žinios iš dr. J. Šaulio archyvo Pensilvanijos universiteto bibliotekoje). Tai buvo didžiulis A. Staneikos nuopelnas, nes tuo laiku ir lenkai su vokiečiais stengėsi palenkinti savo pusės italų viešąją nuomonę.

Po 9 metų darbo Lietuvos pasiuntinybėje Romoje, 1930 m. kovo 1 d. A. Staneika perkeltas į centrą — Užsienio reikalų ministeriją Kaune. Pradžioje čia ėjo ministerijos sekretoriaus pareigas, 1935 m. kovo 1 d. pakeltas referentu, o 1938 m. kovo 15 d. — pasiuntinybės patarėju. Bedirbamas Kaune centre, A. Staneika atstovaudavo Lietuvai įvairiose tarptautinėse organizacijose: Tarptautiniame darbo biure prie Tautų Sąjungos, buvo Lietuvos Tarptautinio intelektualinio bendradarbiavimo komisijos sekretorius prie Tarptautinio intelektualinio bendradarbiavimo įstaigos Paryžiuje, 1939 m. Lietuvos Raudonojo Kryžiaus vyriausiasis įgaliotinis lenkų pabėgėlių reikalams ir t. t. Diplomatinėje tarnyboje dirbo iki 1940 m. sovietų okupacijos. Už rūpestingą diplomatinę tarnybą apdovanotas garbės ženklais: 1931 m. vasario 16 d. Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino rikido ordinu, 1931 m. lapkričio 16 d. Latvijos "Trijų Žvaigždžių" komandieriaus ordinu, Estijos "Nepriklausomybės" ir Italijos ordinais. Sielojosi A. Staneika Lietuvos laisvės byla ir begyvendamas čia Jungtinės Amerikos Valstybės. Jis įvairiomis progomis pavertęs Lietuvos reikalų rašė pro memorijas Valstybės de-

Adalbertas Staneika Rašytojos Sofijos Čiurlionienės portretas

Menui pašvęstoj gyvenimo dalis

Be diplomatinės tarnybos, kuriai skyrė per 20 metų, didžiąją savo gyvenimo dalį pavedė dailė. Rūpestis lietuviškąja kultūra jį lydėjo visą gyvenimą. Pirmą kartą, kaip minėta, lietuvių dailininkų parodoje dalyvavo 1908 m. Vilniuje. Atgavęs Lietuvai nepriklausomybę, dar tarnaudamas Lenkijos pasiuntinybėje Romoje, 1920 m. gegužės mėnesį dalyvavo Lietuvos meno kūrėjų draugijos surengtoje parodoje Kaune, išstatydamas savo 9 kūrinius. Ir nepriklausomoje Lietuvoje, kad ir dirbdamas Užsienio reikalų ministerijoje, visą laisvalaikį skyrė tapybai. Apie tai pats A. Staneika rašė: "Diplomatinį darbą atlikti nuoširdžiai laikiau savo pareiga tėvynei, o dailės meną — tikroju pašaukimu, todėl ir bedirbamas Užsienio reikalų ministerijoje laisvą bei poilsio laiką, sekandienius, vakarus, skirdavau dailės menui ir niekad nenutraukiau tapybos darbo" (iš anketo Lietuvos Enciklopedijai). Kaune turėjo savo studiją ir 1941-1944 metais buvo Kauno Taikomosios ir dekoratyvinės dailės instituto dėstytojas. Kaune dalyvaudavo lietuvių dailės parodoje buvo išstatęs keletą portretų: Petro Rimšos, Elenos Korganovienės (dr. M. Staneikienės motinos), architekto Stasio Kudoko tėvo, Ievos Neniškienės ir savo žmonos Marijos Staneikienės. A. Staneikos kūrinių yra įsigijusi M. K. Čiurlionio galerija Kaune, Vilniaus Dailės muziejus, kai kurios įstaigos ir daugelis privačių asmenų. Be to, A. Staneika buvo paskutinysis nepriklausomos Lietuvos Dailininkų sąjungos pirmininkas. A. Staneika priklausė ir bibliografinėi XXVII Knygų mėgėjų d-jai.

Pokario metų tremtyje

1944 m. vasarą pasitraukė Vokietijon ir apsigyveno Ravensburge, Wuertemberge. Čia buvo Pabaltijo delegacijos pirmininku ir pirmuoju lietuvių atstovu bei ryšininku prie prancūzų karinės okupacinės valdžios. Eidamas tas pareigas, labai lengvino sunkią tremtinių dalį, rūpinosi jų apgyvendinimu, maitinimu ir kultūriniais reikalais. Be to, A. Staneika buvo ir Lietuvos Raudonojo Kryžiaus įgaliotiniu karo belaisvių reikalams. Nepamiršo ir dailės: 1945-1949 m. Ravensburge turėjo savo dailės studiją finansuoti.

ir 1946 m. dalyvavo pabaltiečių dailininkų parodoje Baden-Badene.

1949.XII atvyko į JAV ir, apsigyvenęs Wyncote, Pa., iki pat savo mirties buvo atsidėjęs tik dailėi ir pedagoginiam darbui. Buvo Pensilvanijos dailės akademijos narys ir kurį laiką mokytojas. Cheltenham meno centre. 1951 m. gruodžio 13-14 d. All Hallows salėje Wyncote, Pa. su nuosė savo kūrinių paroda, kurioje buvo išstatęs 9 portretus ir 3 peizažus. Toje pačioje salėje 1965 m. balandžio 24 d. buvo sukurta jo kūrinių pomirtinė paroda, kurioje buvo išstatyta net 52 darbai. Dali kūrinių (daugiausia portretų) parodon buvo suvežę privatūs asmenys.

Tapyboje naudojo aliejų, temperą ir pastelę. Geriausiais savo kūrinių-portretais A. Staneika laikė: dr. Kazio Grinčaus (aliejus; nupirko Kovai su džiava sanatorija A. Panemunėje); rašytojų Sofijos Čiurlionienės ir Alės Rūtės; skulptoriaus Petro Rimšos (aliejus; įsigijo Vilniaus Dailės muziejus); dr. Jurgio Šaulio (aliejus); dr. Juozo Nemeiškos (aliejus); Elenos Korganovienės (aliejus); Ievos Neniškienės (pateklė ir aliejus); André Dardenne; Felikso Andriūno; skulptoriaus Hans Metzler (aliejus); Marijos Staneikienės (aliejus); advokato dr. Stasio Daukšos (aliejus). Geriausi peizažai: Tacony Park, Pa. (aliejus) ir Cutis Arboretum Park, Pa. (tempera). Kaip dailininkas, A. Staneika buvo akademinio realizmo atstovas. Jis buvo kūrėjas tikrąja to žodžio prasme, kūrinių atiduodavo visą savo sielą. Jo gamtovaizdžiuose vyrauja nuostabi spalvų harmonija, o portretuose atsispindi tapomųjų žmonių charakterio bruožai. Visa išbaigta, išgyventa. Savo kūrinių nežymėdavo nei pavarde, nei inicialais.

Ir šiandien, minėdami A. Staneikos mirties dešimtmetį, lenkiame galvas kraštui nusipelnusiam tautos sūniui, su didžia pagarba prisimename tą didįjį altaruistą ir humanistą.

SEPTYNI MILIJONAI UNIVERSITETUI

Lojolos universitetas Chicagoje gavo 7 milijonų dolerių auką iš Foster G. McGraw — American Hospital Supply bendrovės steigėjo. Universitetas turi didelių plėtimosi planus ir nuo 1970 iki 1975 m. yra suplanavęs sutelkti 100 ml. dolerių tiems užmojams finansuoti.

Ne dėl to balsas keltas

Aleksandro Kučiūno pakurstyta replika

Muziką Aleksandras Kučiūnas nepagalėjo nei įsigidimo ar ištermės, nei triušo, kad K. V. Banaičio operos "Jūratė ir Kastytis" pasaulinė premjera būtų Chicagoje įgyvendinta. Ir jo pastangos nebuvo bereikšmės.

Bet, matyt, darbas ir įtempimas atėmė daug nervinės energijos, nes skaitant jo rašinį "Keli žodžiai mano kritikams" ("Draugo" kultūrinis priedas VI.3 d.) jaučiasi, jog ji kamuoją pervargimas. Nes nuo ko gi kilo noras tariamai nepalankiam vertintojui įgnybti, lygiai ir tos kandžios priekabės ar primygtini abejojimai? Manau, kad neverta dėmesio kreipti į asmeniškumus bei žiaibumus, nes replikavimo esmė kitokia. Esu tik gal ir patenkintas, jog manosios stilistinės ypatybės A. Kučiūną laiks nuo laiko pralinksmina. Ir kad jis šiuo faktu su manim viešai pasidalino.

Tačiau jaučiuosi nejaukiai, kad esu įjungiamas į "Jūratės ir Kastyčio" kritikų puolamąjį eskadroną. Buvau gi tepalietęs optišką spektaklio veiksnį — operos scenografiją. Vien nustebeu, kad lietuviška legenda pasirodė reikalinga orientui būdingu apipavidalinimo priemone. Operos redakcijai ar jos režiūrai antatarimo svarstyklę nesu gi nė trupingrafiu numetęs! Prabilau, o gal net ir griežtesnį nepasitenkinimą esu parodęs, nes, patikėkit, buvo liūdnuoka, kad scenografijoje neįteiktai Lietuvos pajūrio savito žavesio ir jam būdingo lyriškumo. Mėginau paristauti ir dėl drabužių. Bet tai vienintelė vertintojo kaltė, kurią jis pripažįsta ir kurios nesikrato.

Operos "Jūratė ir Kastytis" libretas įtaigoja Lietuvos pajūryje — senas žvejų kaimas. Kaip dekoratyvus elementas minimi ir sidabriniai tinklai. Tai ir visos, berods, kompozitorii apipavidalinimui malonios užuominos. Dailininkui jos nėra būtinos, talentas ir vaizduotė gali padėti tai lietuviškąjį pajūrį išreikšti net ir pačiom netikėtom priemonėm ir visiškai nauju būdu. Bet tai, mano galva, turi būti mūsų šalies jūros krantų regėjimas, kuris atsilieptų ir Banaičio liaudiškos —

ST. MERINGIS

pasakiškos nuotaikos melodijoms. Ir kiek primityviam sceniniam vyksmui.

Dėl vieno dalyko su Aleksandru Kučiūnu į vaidą nesileisiu. Jis įitaria, kad mano pokalbio su kompozitorium paskelbtame dia-

loge, atsiradęs (atminty išsaugotai) K. V. Banaičio troškimas, kad "scenoje atgimtų šviesus mūsų pajūris ir atsispindėtų lietuviškos realybės ir pasakos pasaulis" yra iš piršto išlaužtas. Prisipažįstu, jog su savim magnetofono nesu turėjęs, pasikalbėjimo nesu juostelėje užfiksavęs, tik

Nukelta į 3 psl.

Dr. Ant. Rudoko kabinete perėjus
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
709 West 51st Street
Tel. GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: pirmadienį 4 ir 7-9; antradienį 10-12; trečiadienį 10-12 val.

Ofs. tel. 735-4477 Rez. PR 8 6960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCIJŲ LIGOS
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rezid. Tel. — GI 4-0473
DR. W. M. EISIN - EISINAS
AKUŠERIJĄ IR MOTERŲ LIGŲ GINEKOLOGINĘ CHIRURGIJĄ
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2676
Valandos pagal susitarimą. Jėd neatsiliepiu, skambinti: MI 3-0001

Tel. — BE 3-5893
DR. A. B. GLAVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akčių Ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. PR 8-3230
Namų — rezid. — PROspect 8-908;
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKS
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmadienį, antradienį, ketvirtadienį ir penktadienį 12 iki 4 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak. šeštadienį, nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
VAL.: kasdien nuo 1-4 p. p. ir 8 iki 8 val. Trečiadienį ir šeštadienį uždaryta

Ofiso ir buto tel. OLYmpic 2-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiadienį ir šeštadienį tik susitarus.

DR. ALG. KAVALIONAS
VIDAUS LIGŲ IR KRAUJO SPECIALYBĖ
5540 South Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą
Skambinti — 535-2525

Tel. ofiso ir buto OLYmpic 2-4153
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Avenue, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Išskyrus trečiadienį. Šeštadienį 12 iki 4 val. popiet.

Tel. RELiance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuviai gydytojas)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3925 West 59th Street
Val. pirmadienį, antradienį, ketvirtadienį ir penktadienį nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak. Trečiadienį 12-2 val. p. p. ir trečiadienį uždaryta.

DR. NINA KRAUCEL - KRAUČELIONAITĖ
AKUŠERIJĄ IR MOTERŲ LIGŲ GINEKOLOGINĘ CHIRURGIJĄ
6132 S. Kedzie Ave.
Tel. WA 5-2670, neatsiliepusi skambinti 411-0225. Valandos pagal susitarimą.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KODIKŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Pirmadienį, antradienį, ketvirtadienį ir penktadienį 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6-8 val. vakare. Trečiadienį, nuo 11 val. ryto iki 1 val. p. p. šeštadienį 11 val. ryto iki 2 val. p. p.
Ofiso telefonas: 7-1168
Rezid. tel. 239-2919

Remkite tuos biznierių, kurie skelbiais dienr. "Drauge".

DR. MARIJA LINAS
AKUŠERIJĄ IR MOTERŲ LIGŲ GINEKOLOGINĘ CHIRURGIJĄ
2817 West 71st Street
Telef. HEMlock 6-354
(Ofiso ir rezidencijos) Valandos pagal susitarimą

Ofs. HE 4-1818 Rez. PR 8 980
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGŲ
2454 West 71st Street
(71st ir Campbell Ave. kampas)
Pirmadienį, antradienį, ketvirtadienį ir penktadienį 3 val. popiet iki 7 val. vak. Ketvirtadienį ir šeštadienį nuo 9 val. ryto iki 11 val. ryto. Tik susitarus.

DR. FRANK PLEČKAS
OPTOMETRISTAS
Kalba lietuviškai
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Tikrina akis. Pritaiko akinimus ir "contact lenses"
Val. pagal susitarimą. Uždaryta trečiadienį.

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGŲ
5158 South Damen Avenue
Tel. Ofiso PR 6-7801 Namų 925-7097
Valandos tik pagal susitarimą. Trečiadienį uždaryta

DR. ZIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTHOPEDIJOS LIGOS
2745 West 69th Street
Tel. 737-2290. ofiso ir rezidencijos
Pirmą ligonius tiksliai susitarus — (By appointment)
Atostogose iki liepos 1 d.

DR. LEONAS SEIBUTIS
Inkstų, Pūslių ir Prostato CHIRURGIJA
2656 West 63rd Street
Val. antradienį nuo 1-4 popiet ir ketvirtadienį nuo 5-7 vakare
Ofiso tel. 776-2880; rez. 448-5545

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. RELiance 5-4410
Rez. GRovehill 6-0617
Valandos: pirm. ir ket. nuo 12 val. iki 2 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 val. vak. antr. ir penkt. nuo 12 iki 2 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija
Ofiso 2750 W. 71st Street
TEL. — 925-8296
Valandos: 2-8 v. v. penktadienį 10-13 ryto, 2-8 val. vak. šeštadienį 1 iki 4 val. vak. Trečiadienį ir šeštadienį uždaryta.
Rezid. tel. WA 5-3099

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofiso ir rez. 2653 W. 50th St.
Tel. PROspect 8-1223
Ofiso val.: pirm., antr., trečiadienį ir penktadienį nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. šeštadienį 2-4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Of. Tel. HE 4-2123. Namų GI 8-8198
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val.: pirm., antradienį, ketv. ir penktadienį 2-4 ir 6-8. Trečiadienį ir šeštadienį uždaryta

Tel. PROspect 6-9400
DR. ONA VASKEVIČIUS
(VASKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGE
6643 South Albany Avenue
Val.: pirm., antradienį, ketv. 6-8 val. vak. penktadienį ir šeštadienį 2-4 popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Tel. ofiso PR 6-6446
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1-6 val. popiet
Trečiadienį ir šeštadienį pagal susitarimą

DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 South Pulaski Road
Ofiso tel. 767-2141 Namų 638-4850
Val.: pirm., antr., ketv. 2-5 ir 6-8, penkt. 2-5. Šešt. pagal susitarimą.

Rūtelė — Margarita Momkienė K. V. Banaičio operoj „Jūratė ir Kastytis“ Chicago Lietuvos operos šiuo metu pastatyme. (Lietuvių foto archyvas)

Jūratės kostiumas trečiame veiksmo. (Lietuvių foto archyvas)

Dėl „Jūratės ir Kastyčio“ sceninio apipavidalinimo

A. VALEŠKA

„Greit gal užtiksimė mūsų spaudoje ir tokių pritrenkiančių, parbloškiančių skelbimų, kaip pvz., kad asilas pradėjo duoti dainavimo ir muzikos pamokas!“ — šioje kompozitoriaus K. V. Banaičio savo laisvės leidėjui B. Jacikevičiui jau prieš 20 metų (1952.7.16). Tokias nelinksamas, bet, deja, pranašingas mintis jam sukėlė „Dirvoje“ radęs vietos dr. J. Bačio atsiliepimas apie prel. Juro išleistas Banaičio „100 liaudies dainų“, kurios šiandien užima garbingą vietą mūsų muzikos literatūroje. Girdi, redaktorius „nepasirūpino įdėti nusimančio specialisto recenzijos (juk galėjo kreiptis į p. Kučioną p. Vl. Jakubėną), jis leido absoliutiškai neišmanėliui J. Baliui kisti į muzikos sritį ir pigiu būdu suniekti tą leidinį, nieko esminio nepasakius apie kompozitoriaus darbą“.

Atrodo, kad ne tik pačiam kompozitoriui nesisekė su vertintais, bet po jo mirties panašus likimas lydi ir tuos, kurie pasiryžo K. V. Banaičio kūrybiniais laimėjimais pasidalinti su platesne visuomene. 10 metų buvo šnabždama, kad „Jūratė ir Kastytis“ nestatyta opera. Net Vl. Jakubėnas tos operos klavyro ivade neteigė, kad „Jūratė ir Kastytis“ yra didelis įnašas į neturtingą mūsų operų lobyną, bet tik pastebėjo, kad „vokalinis solistas ar sumanus chorvedys galės surasti daug trumpesnių ar ilgesnių epizodų, kurie gali būti itin efektingi koncertiniam atlikimui“.

Opera buvo pastatyta ir susilaukė nemažo pasisekimo. Po to pasigirdo balsų, kad pati opera beveik genialus kūrinys, kurį tačiau begėdiškai sugadino statytojai. Gerokai pažengusio amžiaus vyrai staiga visai aiškiai prisiminė, ką jiems kompozitorius prieš 40 metų skambinęs ar prieš 20 metų yra sakęs...

Taip St. Meringis (pagal mūsų Enciklopediją — Stasys Pilka) gegužės 20 d. „Draugo“ kultūriname priede tvirtina savo atmintyje „užkonservavęs“ tokį K. V. Banaičio teigimą:

„Noriu, kad scenoje atgimtų šviesus mūsų pajūris ir atsispindėtų lietuviškas realybės ir pasakos pasaulis. Toks savas ir poetiškas“.

Tiems — išvedžioja toliau Pilka — „kompozitoriaus geidimams žiauria priešybė atsistojo“

Idėja dvylikai operos vėju. Iš mėsos skobta kaukė (Radvilskis, 1925 m.)

mano „Jūratės ir Kastyčio“ scenografija. Joje jis neužtikęs „romantinės Lietuvos pajūrio legendos, jokio jos kvapo“.

Reikia apgailestauti, kad Pilka nepajėgė „užkonservuoti“ ir operos turinio. Kastytis nebuvo nutrenktas iš giedro dangaus — prie tos atomazgos privedė tam tikra drama, kurios išryškinimui vargiai užtektų saujelės smėlio ir pakrypusios Palangos pajūrio pušaitės.

Dėl sceninio apipavidalinimo tariamas su dirigentu Kučionu, kuris kartą mane nustebino, staiga paprašęs greičiau pristatyti ne tik kostiumų eskizus, bet ir veiksmų modelius. Vėliau paaiškėjo, kad pačiame operos kolektyve vis dar buvo abejonių dėl operos vertinimo, dirigentui reikėjo sukelti entuziazmą ne tik muzikos citavimu, bet ir scenovadžio eskizais.

Jie buvo priimtini jam ir kolektyvui, tačiau Pilka jie padarė kita įspūdį: „Adolfas Valeška spektaklyje dominuoja niūrumas, ir regis, Rytų meno piršimu, Lietuvos tikrovę paneigdamas... Jo dekoracijų ypatybė: nereikalingais elementais scenos perkrovi-

NE DĖL TO BALSAS KELTAS

(Atkelta iš 2 pusl.)

kokią teisę naudoja įtarinėtojas, mesdamas šią abejonę? Galgi sutarsime, kad šiek tiek kultūringesnis žmogus sugeba jausti neeiliniam menininkui net ir po mirties pagarbą. Gal mums abi pusės bus ramiau ir sveikiau: nekils jokių piktų abejonių.

Palietęs dailininko A. Valeškos 2-ju operos „Jūratė ir Kastytis“ scenovadžių sprendimus, susidomėjau: kas gi tuos dekoracijų eskizus yra aprobavęs? Spėdamas, kad dirigentas Aleksandras Kučionas, Operos meno vadovo autoritetu bei nusimanyimų besiremdamas, liko piešiniais patenkintas ir dekoracijų gaminimą patvirtino, su nuostaba paminėjau ir šį autoritetą. Klausukas neturėjo blogos valios, o reiškė vien nusistebėjimą, kad nuodugnai operos muziką išstudijavęs ir ją tobulai girdęs, nepajuto, kad apipavidalinimas nesiriša su naiviu libretu, o labiau net su muzikiniu veikalo pobūdžiu. Ir ėmiau mąstyti: kas dirigentą pakerėjo, kad pasakiško pajūrio ir šviesių gintaro rūmų nepasigedo?

Burtininko vaidmeny, atrodo, yra buvęs Adolfas Valeška, pagaminęs įspūdingus, žėrinčiais hipnotizuojančius, dekoratyvius spalvingus dekoracijų eskizus. Ir tas kerėjimas, matomai, turėjo pavaduoti lietuviškąjį žymiai ramnėjęs kloritą ir pasakiškąjį švelnųjį mūšikį lyryzmą. Dėl to mano ir balsas buvo keltas ir tapo nepasitenkinimo palydėtas. Anot dramaturgo Petro Vaičiūno: cilindris ant berno galvos.

Adolfas Valeška — aiškios ir pelnytų reputacijos dailininkas. Pastaruoju metu jo kūrybingumą pavergė vitražas. Kas, galimas daiktas, darė įtakos ir dekoracijų pobūdžiui. Šiaip Ad. Valeška teatriniam darbui yra paslaugus ir šį autoritetą. Klausukas neturėjo blogos valios, o reiškė vien nusistebėjimą, kad nuodugnai operos muziką išstudijavęs ir ją tobulai girdęs, nepajuto, kad apipavidalinimas nesiriša su naiviu libretu, o labiau net su muzikiniu veikalo pobūdžiu. Ir ėmiau mąstyti: kas dirigentą pakerėjo, kad pasakiško pajūrio ir šviesių gintaro rūmų nepasigedo?

nių gintaro rūmų, pasakose taip vaizdingai piešiamą skaidrumą ir šviesybę. (Prisimenu dailininko Kosto Jezersko Vokietijoje Stasio Santvaro „Žvejams“ darytą pajūrio scenovaidį, kur didelis efektas būdavo atsiemas apšviečiant sukabintus žvejų tinklus). Ir kyla drąsus teigimas: Adolfas Valeška iš prigimties nėra scenografas, iš paskirų elementų linkęs kurti apipavidalinimą, kuris įsijungtų į autoriaus — kompozitoriaus tikslus. (Net ir Donelaičio „Metų“ inscenizacijai, realistiško charakterio kūriniui, jis nieko kito nesugalvojo, kaip tik duoti fonui savąjį masyvų, įspūdingą... vitražą). Bet nieko blogo, jei geras bosas nesugeba sudalnuoti originalioje transkripcijoje tenoro arijos. Pajėgumo šakojimasis turi ribas.

Tikiu teigimui, jog nuomonių susikryžiuojimas gelbsti teisybei gimti. Šia intencija ir šiuo tarpu pasisakau, atsiprašydamas, kad Aleksandro Kučiono paprašytas pakuždėjimas vietomis praskamba kiek tvirtiau ar agresyviau. Užpuolimui teatsirado tik toks atliepis.

Kratvežys Antanas Augulis (Kupis, 1934 m.). Iš čia paimti idėja Jūratės galvos paguodimui.

Perkelk mane per upę

DANGUOLĖ SADŪNAITĖ

SAULĖ

Saulė,
(po pagalvė) —

tai žadintuvas,
kurio negaliu uždaryti.
: : : : :
Iš ryto,
kai šviesa apkabina mane,
savo vaikiškom rankutėm.

FORSYTHIA ŽYDISODE

1.
Apeiti krūmą aš turiu bristi
per šviesą —

Kas išsprogdino čia tokias spalvas?
Pasėjo žolę

septynių pėdų
gilumų žalią?

Bijau įkristi — į tą šulinį
žalumo.

1.
Perkelk mane per upę, Dieve!
Perkelk mane per saulėleidžio
ugnį —
Perkelk mane per žydėjimą sodų.

Per mišką, per lauką,
per nakties gaisrą —
mane perkelk!

2.
Dieve, Tu mane perkelk per mylinčią
draugo širdį —

Per priešų pyktį,
(aštrų žodį) —
spiovimą į veidą.

: : : : :
:

3.
Perkelk mane per upę, Dieve!
Visam, visam —
mane per upę perkelk!

1.
Vasara,
kai oras pilnas šlamesių —
(ir akyse upės spalva)
ir maži džiaugsmų slypi
žolėje —

Norėčiau užkalbinti Tave,
paklausti šį bei tą —

2.
Bet Tu toks užimtas.
Aušras skaičiuoji:
Naujas žemės Kolumbui
atrandi
: : : : :
Saulėleidžius —

vieną po kito ..

mas ir lietuviškų sudaromųjų dalių — tautinio kolorito neigimas“.

Dėl tos žodžių mišrainės reikėtų priminti, kad indų ir rytiečių menas kaip tik yra labai skaidrus. Jų tapybos pagrindiniai elementai yra gelės, įvairiaspalviai medžiai, gausa paukščių. Niūrumo greičiau galima rasti Europos meno apraiškose, romantišiam ar gotiškam stiliuje.

Taip pat ir kalba apie „lietuviškas sudaromas dalis ir tautinį koloritą“ yra beprasmiška. Štai imkim italų dailininkus Giotto ir Da Vinci, abu jie italų tapybos šulai, bet ar jie turi bendrą koloritą? Imkime savuosius: Čiurlionį, Vienožinskį, Vizgirdą, Samuolį, Šimonį, Gudaitį ir Zmuidzinavičių? Ar jie turi kokį bendrą kolo-

ritą ir lietuviškas „sudaromas dalis“? Beniekindamas mano dekoracijas, Pilka pradeda net pats sau prieštarauti: „Manychiau, kad scenovadžio autorius labiau rūpinosi savąja kūryba, o kompozitorius Banaitis ir jo opera bebūvo jam tik tramplynas į asmeninį dekoratoriaus pasisekimą“ Reikia, vis dėl to buvo kažkoks asmeniškas pasisekimas?

Zinia, tas asmeninis pasisekimas nevertas pripažinimo, nes Valeška „į legendas ir lietuviškus nonsensius, dekoratyvumo vardan, matyt, ir dėmesio nekreipė“.

I nonsensius tikrai nekreipiu dėmesio, o kas liečia lietuviškumą, tai jau kovo 18 d. „Drauge“ telpusiam pasikalbėjime paaiškinau: „Kostiumus ar dekoracijas planuojant, neturėjau pri-

Ugnė Kazokaitė (Australija, gim. 1952) Prieš veidrodį Iš II LLJK parodų, atidaromų šiandien 7 val. 30 min. vak. Jaunimo centre, Chicagoj

1.
Bėgu Tave pasitikti,
pavasari —
: : : : :
Mano ausys ir mano kišenės
pilnos paukščių balsų.

2.
Savo dienoje —
aš atrandu Tave gabaliukais.

1.
Tavo kūnas
yra kaip upė,
kurios krantai
gerai pažįstu —
ir snarių saldumą.

2.
kaip upė,
kurios vėsa —
paryčiui
Nuprausia veidą.

1.
Tavo senoji meilė man,
(trumpomis vasaros naktimis)
Dainuoja
kaip svirplys, mano kraujuje.

2.
Dainuoja ir dainuoja,
dainuoja ir dainuoja —
: : : : :
Tik pagalvok,
kaip sunku yra tada miegoti.

Jeigu būčiau buvusi žemė,
ši rytą.
(Rūda ir blizganti...)
Girta, nuo pavasario lietaus!
Žėrėčiau kaip ruonis.

mygtino plano jas palenkti lietuvių etnografiniai ar archeologiniai idėjai, tačiau kostiumams vartojau bendrus charakteringus mūsų senų rūbų elementus“.

Pagal Pilką išeitų, kad, panaudojant mūlyną ir raudoną spalvą moterų rūbams, nusižengiamas liaudies meno reikalavimams. Bet tik pažūrėkim į Žemaitijos liaudies meno šventųjų stovylėles. Jose dominuoja kaip tik mėlyna ir raudona spalva. O mano vyr. kostiumai yra būdingi visai rytinei ir šiaurinei Europai. Panašiai vilkėjo senieji vikingai, germanai, o mūsų sodiečiai dar visai neseniai.

Pilka tvirtina, kad motinos ir Rūtelės drabužiai tai tiesiog stilizuoti mūsų dviešimtojo amžiaus kostiumai. Nemačiau amžiaus planuojant, neturėjau pri-

(Nukelta į 4 pusl.)

Religinės muzikos koncertas Marquette Parko bažnyčioje

Tragiškus birželio įvykius minint, Vlado Baltrušaičio vedamas Marquette Parko bažnyčios choras Chicagoje suruošė nuotai-kingą koncertą birželio 18 d. Dirigentui VL. Baltrušaičiui atgavus sveikatą, per porą mėnesių intensyvaus darbo buvo paruoštas monumentalus L. Cherubini "Requiem". Gedulingos nuotaikos veikalas savo atskirose dalyse gal nėra vienas iš sunkiausių tos rūšies kūrinių, bet vien savo dydžiu sudaro nelengvą uždavinį tiek chorui, tiek dirigentui. Veikalas buvo gerai paruoštas ir sklandžiai bei temperamentingai praveistas. Religiniai koncertai teikia mums gražių prisiminimų dar iš Kauno, kur juos ruošdavo Iglulos bažnyčios ir Bazilikos chorai; religinius veikalus pastatydavo Studentų ateitininkų, Šiaulių sąjungos ir kiti chorai, kartais bažnyčiose, kartais Valstybės teatre. Chicagoje šiuo atžvilgiu gražią tradiciją turi "Dainavos" ansamblis: Marquette Parko bažnyčios choras pagal savo centrinę padėtį didžiausioje lietuvių kolonijoje natūraliu keliu būtų skirtas bažnytiniais koncertams. Vargonininko pareigas pradėjus eiti Kauno operos solistui Vladiui Baltrušaičiui, čia susikūrė balsingas choras. Jo koncertinė veikla pasireiškė kol kas praityje Č. Sasnausko "Requiem" pastatymu. Tikėkime, kad šis koncertas duos pradžią kasmetinei tokių koncertų tradicijai.

Šį kartą koncertas susidūrė su neįprastais mechaniniais sunkumais: bažnyčios vargonus bėrėmontuojant, atsirado netikėtų kliūčių, remonto darbas nebuvo galutinai užbaigtas. Vargonų virtuožas Zenonas Nomeika neturėjo užtikrinimo, kurios garsų kombinacijų dalys iš viso veiks, ir kiek stipriai. "Requiem" palydėjime vietomis trūko dinaminės pusiausvyros tarp choro ir vargonų. Pirmoje pusėje, per Introit, Kyrie ir Graduale kai kur melodingos vargonų įžangos ar interliudijos per mažai girdėtos (bent klausant iš bažnyčios priekinės dalies), nebuvo pilno vargonų galimumo šiaip itin išpuodingai praskambėjusiam "Dies Irae". Tobulas balansas buvo surastas einant į veikalo galą, ypač "Agnus Dei" pabaigoje, kur gavo pilnai pasireikšti tiek choro, tiek vargonų melodingi motyvai plačiai išvystytoje užbaigoje.

Solo veikaluose: Cezario Francko "Piese Heroique" prityrusiam vargonų valdytojui Z. Nomeikai vis dėlto pavyko sudaryti gan išpuodingą visumą. Jeronimo Kačinsko "Improvizacija" praskambėjo įdomiai, drąsiai, naujoviškos harmonijos derinosi į ausiai malonius sąsambius; tačiau tas veikalas, girdėtas prieš keletą metų šv. Kryžiaus bažnyčioje, taip pat Z. Nomeikos išpildyme, padarė tada žymiai stipresnio, dinamiško išpuodingo. Aplamai, Z. Nomeika parodė savo sugebėjimą atlikti koncertinius kūrinius nuo jo nepriklausančiose, nepalankiose aplinkybėse; vis dėlto, Chicagoje pareiga būtų jį pasiūlyti vargonų koncertui, duodant jam progos netrukdomai parodyti savo nemenkus solistinius gabumus.

VL. Baltrušaičio vedamas choras yra itin balsingas visose grupėse. Akivaizdoje imponuojančių pasiekimų, atiduodant pilną kreditą už nuveiktą gražų darbą, vis dėlto norėtusi pareikšti kai kurių pageidavimų ateities choro plėtotei. Yra palinkimo, gan dažno mūsų choruose, bet nepageidaujamo tikrai disciplinuotose koncertiniuose ansambliuose, per greit iš pradinių "piano" pereiti į "crescendo" su ne visai

VLADAS JAKUBENAS

aškiu pojūčiu, kur sustabdyti garso augimą. Cherubinio "Requiem" išpildyme netrūko "piano", ar net "pianissimo" epizodų, bet jie tuojaus stiprėdavo, kartais bereikalingai pereidami į "forte". Rezultate, kad ir nenu- matytai, "forte" buvo kiek per gausu, ypač "mezza voce" sąskaiton. Dideliuose garso augimuose visuomet yra naudinga pradėti iš "piano"; tai svarbu ir atskirų balsų įstojimuose dinaminio net ir augimo viduryje. VL. Baltrušaičio chore tai ypač svarbu atsiminti itin stipriems tenorams. Šios visos pastabos yra surištos žymia dalimi su dirigento Vlado Baltrušaičio charakteriu, kuris turi puikią klausą, užgirsta mažiausią intonacinę ar ritminę klaidę, bet yra itin impulsyvus, pasiduoda lietuvių tautai įgimtą palinkimui pasiner- ti dainoje. Ilgesnį veikala pravedant, kartais esti svarbu visai

abstrakuotis nuo bet kurios emo- cijos, bet kurio balso pakėlimo. Tada dinaminės vietos ateina, kaip spindintys kontrastas. Stip- rūs epizodai, kaip "Dies irae" ar "Sanctus" buvo ir dabar išpu- dingi, bet, minėta "abstrakcija" į- gyvendinus, jie būtų dar išpu- dingesni, o bendras išpuolis — spalvingesnis.

Antra: ne visai choristai jau- čiasi ansamblio dalimi; jų tarpe yra individualistų, norinčių pra- sikišti. Dirigentui ir choristams bendromis jėgomis reikėtų ieško- ti didesnio balsų išlyginimo. Chore yra puikių balsų; vieto- mis buvo pasiekta didingas, pil- nas sąsambis. Intonacija irgi kone visur švari. Marquette Parko bažnyčios choras yra muzika- lus, balsingumu pertekęs sambū- ris; igijus kiek daugiau nudailli- nimo ir dinaminės disciplinos, ga- lima pasiekti tikrai puikių rezul- tatų. Šito iš visos širdies galime linkėti tiek chorui, tiek jo diri- gentui.

Žiburėlių gesintojai

Ten, kur nusileidžia laisvės saulė, ateina visiška tamsa. Ta- da, sakoma, kad iš dumblo ir pel- kių iškyla kažkokios švieselės, klajojantieji žiburėliai, ir toliau mirkčioja tamsia, miglotą naktį.

Šis vaizdas stoja prieš akis, stebint, kas vyksta šiandien So- vietų Sąjungoje. Visagalės kom- partijos sukurtoje tamsoje, laikas nuo laiko pasirodo koks žiburėlis, kurį stengiamasi tuoju užpūsti, kad tamsa liktų absoliuti. Tokie žiburėliai Sov. Sąjungoje yra so- vietų "atskalūnai" intelektualai. Jie yra gaudomi, persekiojami. Pastaruoju metu sovietų rašyto- jui Vladimirui Maksimovui buvo pagrasinta, kad jis bus išmestas iš Sovietų Sąjungos rašytojų ei- liu, kad nusikaltes tuo, jog nesu- tikio "gailėtis" ir nepasmerkė sa- vo raštų, atspausdintų Vakaruo-

se po to, kai sovietinės leidyklos buvo juos atmetusios. Paskutinė- mis žiniomis kitas panašus inte- lektualų persekiojimo pavyzdys: birželio 1 d. Bulat Okudžiava bu- vo išmestas iš kompartijos, nes atsisakė pats sukurti savo "klaidas". O tos klaidos — bend- radarbiavimas "samizdat" lei- džiamame "Sintaksis" ir jo drau- gystė su V. E. Maksimovu, kuris savo romaną "Septynios tvėrimo dienos" irgi išspausdino Vaka- ruose ir čia laikomas vienu iš stipresniųjų sovietų rašytojų.

Bulat Okudžiava jau turi dra- matiškos patirties iš Stalino lai- ku: jo tėvas buvo sušaudytas "didžiųjų valymų" metais, moti- na buvo uždaryta Sibiro koncen- racijos stovykloje. Bulat yra gi- męs 1924 m. Maskvoje, kur jo tėvai gruzinai buvo persikėlę po

Trečiojo ir ketvirtjo amžiaus germanų kostiumai (paimta iš "Zur Geschichte der Costume")

sytojai triukšmingai jį pertrauk- davo pvz. po tokių žodžių: "Aš jau pakankamai prisikvėpavau apkasų nuodų", arba, kai ritmiš- kai jaunimą ragino: "Nedrasky- kite juodvarnių lizdų". Tačiau rinktinė Okudžavos poezija buvo atžymėta rusų tradicijos tonais. Pvz. eilėraštyje "Paskutinis au- tobusas" Okudžiava pasakoja, kaip autobuso keleiviai visi pasisuka prie lango, kad pamatytų praei- nančią gražią mergaitę. Norėtų ir autobuso šoferis taip pat pasižiū- rėti, bet jam negalima, nes jis vairuotojas. Poetas savo eilėraš- tį baigia: "Ir taip visuomet: turi būti, kas žiūri ne pro šalį, o tie- siog pirmyn". Arba kitas pavyz- dys: oro pūslė, ištrūkusi iš ma- žos mergytės rankų ir pakilusi aukštyn į orą. Mergaitė verkia, verkia ir jaunuolė, nes ją pametė mylimasis, verkia moteris apgau- ta savo vyro, verkia senelė, nes ištisą gyvenimą nieko geresnio nematė. Bet oro pūslė staiga nu- sileidžia žemyn, ir visi ima šypso- tis. Tokios simbolikos, iš kurios "linijos" saugotojai išskaito, kas ten slepiasi, pilna Okudžavos poezija. Viena eilėraštyje po- etas skundžiasi:

Bulat Okudžiava ėmė skelbti savo eilėraščius, kuriuos Sov. Są- jungos kompartijos centro komi- teto organas "Komunist" pavadi- no "nudažytas pietizmu ir paci- fizmu". Komsomolo generalinis sekretorius Pavlovas priskyrė O- kudžiavą prie tų, kurie "nusikals- ta, žaisdami neva drąsa, skelbda- mi dviprasme politiką ir erzinda- mi smulkiosios buržuazijos ner- vus, kad tik kuo nors pagarsėtų". "Komsomolskaja Pravda" rašė: "Šiandien yra madoje dvipras- miškumas. Tai savos rūšies nuo- dai, nuo kurių reikia griežtai gintis". Ir dar pridėjo: "Šis mask- viškis poetas savo vapaliojimais erzina surūgusius jaunuolius, ku- rie mėgsta grubumą, ir tuos es- tetus, kurie jau yra persisotinę. Okudžiava priskirtinas prie tos rūšies poetų, kurių poezijos ne- deklamuoja jaunuolės, kai eina į pirmąjį meilės susitikimą... Jo poezija gali žmogaus sieloje pada- ryti lengvą ir sunkių žaizdų". "Komsomolskaja Pravda" cenzo- riai, taip kalbėdami, turėjo prieš akis Okudžiavą knygą "Dvasia — yra susirūpinęs žmogelis".

Toje knygoje yra eilėraščių, kuriuos mergaitės tikriausiai de- klamuoja, eidamos į pirmąjį mei- lės sutikimą, arba kada, prin- kę lauko gėlių, eina jomis papuo- šti Majakovskio ir Puškino pa- minklus. Kai 1961 gruodžio mėn., sniego pūgai siaučiant, vieną šal- tą popietį Bulat Okudžiava turė- jo skaityti savo eilėraščius Mask- vos kultūros rūmuose, jaunimo ei- lės, negalėdamos patekti vidun, stovėjo eilėse gatvėje. Okudžiava savo eilėraščius skaitė melodek- lamacijos būdu, savo žodžius pa- lydėdamas gitara. Kartais klau-

Dėl "Juratės ir Kastyčio" sceninio apipavidalinimo

(Atkelta iš 3 pusl.)

operos skaitytojai gali pasirodyti, kad aš, ko gero, perstilizavau "hot pants". Iš tikrųjų, motinos nuomoto kilmės reikėtų ieškoti 14-tame amžiuje, o Rūtėlės rū- bas yra stilizuotas klaidpėdies mergaitės tautinis kostiumas.

Pilkos nusimanymas, kas lietu- viška ir kas ne, geriausiai pasiro- dę sekančioje jo straipsnio vieto- je: "Truputį pikta, kad grupė tin- kamesnių kostiumų bent lietuviš- kai praeičiai artimų, atsirado tik po povandeniu t. y. gintaro rū- muose". Deja, tie "lietuviški" kostiumai ne mano. Ne visus rū- bus buvome pajėgūs pasisiūdyti. Tie 32 kostiumai buvo išnuomo- ti iš Chicago Lyric operos rūbi- nės. Jie buvo pasiūti Mozarto "Užburtoji fleita" pagal gar- saus austro dailininko Oscar Ko- koscka eskizus.

Pilka taip pat teigia, kad: "Juratės kostiumai, kurių tikslas buvo suploninti solistės figūrą, nukelia fantaziją į orientą, jiems panašūs užtinkami ir meno leidi- niuose. Ir šie apdarai taip pat lietuviška išraiška nevalgina". Prielaidą, kad jie nuplajiuoti, prašyčiau įrodyti. Pasivirtinus, paaukočiau 100 dolerių Jaunimo centro statybos fondui. Iš tikrųjų idėja man davė viena elegantiš- ka žuvelė. Juratė jau ne mote- ris, bet undinė. O jos papuošalai yra autentiški mūsų liaudies me- no pavyzdžiai.

Nerimti Pilkos priekaištai ir dėl scenos išplanavimo, jį dary- damas, turėjau galvoje norą, kad ne tik solistai ir choristai matytų dirigentą ir jis juos matytų, bet kad ir žiūrovai galėtų veiksmą sekti iš visų paterio ir balkono, vietų. Reikia atsiminti, kad mūsų operos choras yra labai didelis. Reikėjo ne tik jam surasti vietos, bet dar palikti erdvės veiksmui.

Pilka baigia: "Reziimuojant, tenka pabrėžti, jog dailininkas privalo tarnauti autoriui ar kom- pozitoriui, o ne rungtyniauti su jais". Išeitų, kad, jei veikalas vi-

butinis, tai ir dekoracijos turi bū- ti tokios pat, o knygai iliustruoti reikėtų ieškoti mažiau gabių dai- lininkų. Mano nuomonė yra, kad kiekvienas sąžiningas meninin- kas, apsiimdamas kokią darbą, ne- turėtų varžyti savo kūrybingu- mo. Man patiko Banaičio muzika. Tris mėnesius praleidau savo stu- dijoje, atlikdamas visą technikinį darbą, apleidęs pelningesnius už- sakymus, vien kurdamas mano supratimu jai tinkamą scenovaiz- dį. Rezultatai daug kam patiko, galėjo kai kam ir nepatikti. Dėl skonio juk nesiginčysi. Bet Pilkos reikalavimo, kad scenovaizdis bū- tinai atitiktų ir "lietuviško šieno kvapui", negalėjau patenkinti. Ir dėl to... džiaugiuos. Juk opera, šiaip ar taip, nėra pašaras asi- lams...

Kastyčio kostiumas pirmame veiks- me

Sušvilpė garlaivis
Žemu balsu;
Jis tuoju išlinguos
I tolimes bangas.

Padariau aš gyvenime
Baisybės klaidų.
Bet ar ne laikas jau baigti?
Štai kraunu į lagaminą
Klaidas ir tik klaidas...

Bulat Okudžiava iš karto vi-

siškai nepretendavo į jokių po- etus, 1956 m. išėjo pirmoji jo po- ezijos knyga "Lyrika". Bet jis no- rėjo likti tik "chansonier" — savo eilėraščių deklamuotoju, kartais improvizuodamas juos čia pat draugų tarpe ar scenoje. Visada kratesi ir vengė būti "re- voliucijos šaukliu". Savo melo- deklamacijų pasisėkimą aiškino

(Nukelta į 5 pusl.)

NOW ...

Earn interest from date of
deposit to date of withdrawal on
Regular Passbook accounts.

INTEREST COMPOUNDED DAILY
PAID QUARTERLY
We pay highest rates permitted by law.

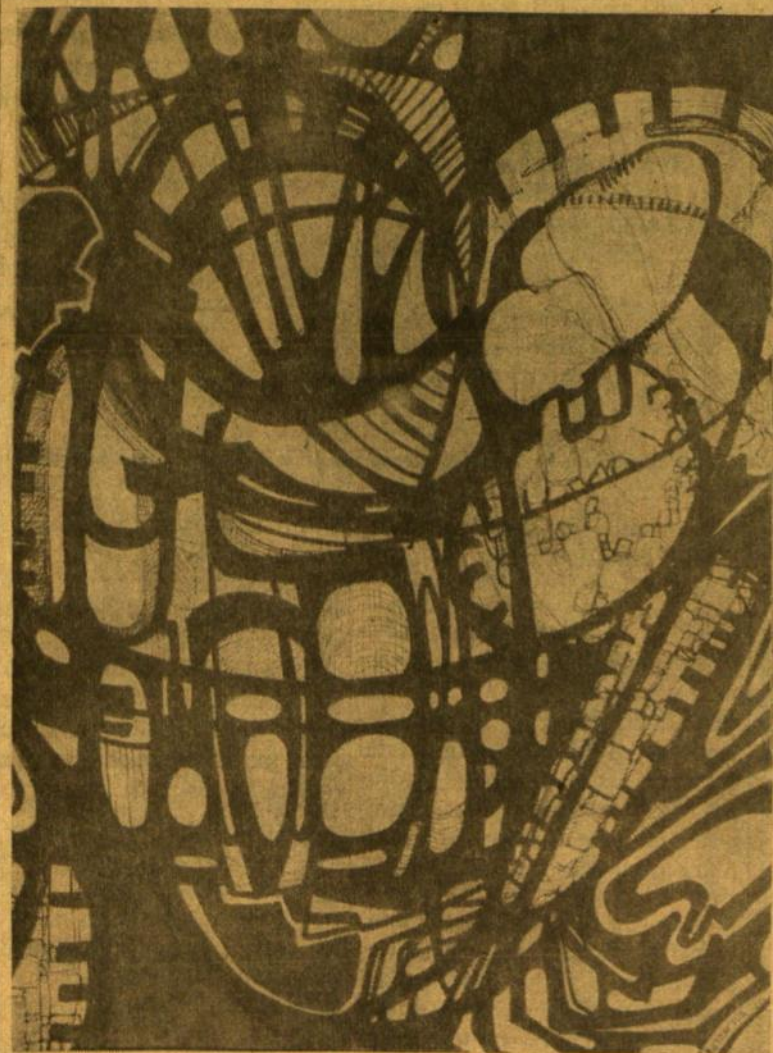

ASSETS OVER \$160,000,000
RESERVE OVER \$14,500,000

STANDARD FEDERAL

SAVINGS and LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO
4192 ARCHER AVENUE AT SACRAMENTO • CHICAGO, ILLINOIS 60632 • 847-1140

OFFICE HOURS: Monday, Tuesday, Thursday & Friday, 9 a.m. to 8 p.m.
Saturday, 9 a.m. to 12 Noon — Wednesday, no business transacted.

Danguolė Rita Stončiūtė (JAV, gim. 1952) Kompozicija (rašalas) Iš II PLJK parodų, atidaromų šįandien 7 val. 30 min. Jaunimo centre, Chicagoj.

MŪSŲ KALBA

RED. DR. PR. SKARDŽIUS

Lituanistikos Instituto "Suvažiavimo Darbai"

1971.V.29-31 Chicagoje įvyko Lituanistikos Instituto trečiasis suvažiavimas, kuriame skaityta daug įdomių ir įvairių paskaitų. Dabar šios paskaitos išspausdintos atskiru leidiniu, kurį spaudai paruošė dr. Tomas Remeikis ir kuriam spausdinti parūpino lėšų Ildo Taryba. Skelbiamųjų mokslinių pranešimų yra 20; trys iš jų parašyti angliskai, o kiti — lietuviškai, su angliskomis santraukomis. Visas leidinys, 280 psl., paruoštas gana rūpestingai.

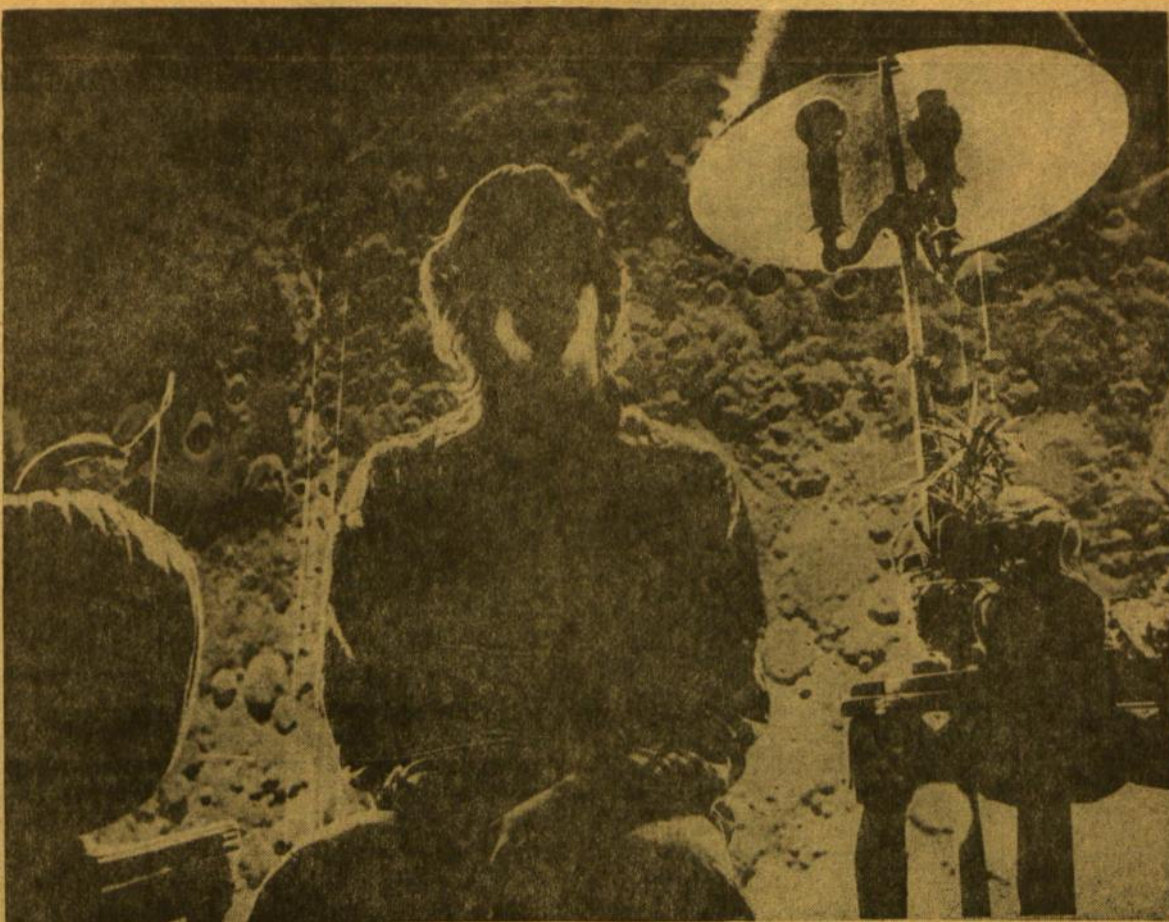
LI pirmininkas dr. V. Maciūnas savo įžanginėje paskaitoje pabrėžė, kad pagrindinis Instituto tikslas yra mokslinis ir tautinis: "Mes, kaip Lituanistikos Instituto nariai, savo svarbiausias pastangas skiriame Lietuvos mokslui, ar, tiksliau pasakius, mokslui apie Lietuvą, t. y. apie jos istoriją, kalbą, literatūrą, kraštą..." — sako jis. Ir šiame suvažiavime skaitytosios paskaitos kaip tik yra susijusios su įvairiomis šio mokslo sritimis: 6 yra istorinės, 3 kalbotyrinės, 2 literatūrinės, 1 tautotyrinė, 2 visuomeninių mokslų, 2 apie lituanistikos šaltinius ir 3 apie lituanistinę veiklą išeivijoje. Paskutinė, V. S. Vardžio, paskaita užima ypatingą vietą.

Šio Suvažiavimo Darbų bendradarbiai yra gana įvairūs: vieni senyvo amžiaus, kiti jaunesni, aukštusius mokslus baigę jau išeivijoje (LI pirmininko pranešimu ši grupė jau sudaro beveik ketvirtadali visų LI narių); vieni yra humanitarai (kalbininkai, literatai, istorikai...), o kiti — įvairių kitų specialybių, bet juos visus draugėn jungia bendras mokslinis Lietuvos domesys; pvz. J. Dainauskas rašo apie įrodymus teisę Lietuvos Statute, R. Misiūnas apie Švedijos politiką Lietuvos-Lenkijos padalijimų atžvilgiu, J. Račkauskas apie Edukacinės Komisijos nurodymus parapijų mokykloms (1774), L. Sabaliūnas apie Lietuvos socialdemokratiją ir tautinį klausimą 1893-1904, J. P. Slavėnas apie Stresemanną ir Lietuvą 1923-29 m., Z. Rekašius apie gyventojų kaitą Lietuvoje 1940-70 m. ir T. Remeikis apie preliminarinius Lietuvos kontroliuojamos urbanizacijos rezultatus bei perspektyvas. Toliau skyrėm dar paminėtinos šios humanitarinės paskaitos: J. Puzino *Lietuvių kilmė ir jų gyvenamieji plotai naujausių tyrinėjimų šviesoje*, G. B. Fordo *Some remarks about Simas Vaišnoras, Zemčiūga Teologiška*, v. r. Schmalstiego *Profesoriaus Jono Kazlausko įnašas į baltų kalbotyrą*, Pr. Skardžiaus *Etimologinio lietuvių kalbos žodyno problemos*, J. Blekaičio *Henriko Radausko poezija*, I. Gražytės *Herijos lietuvių prozoje*, V. Bagdavičiaus *Lietuviško kopytstulpio genezės klausimu*, V. Gidžiūno *Lietuvos istorijos šaltiniai Vatikano archyve*, A. Šešplaukio *Lituanika Europos bibliotekose*, V. Maciūno *Lituanistikos Institutas ir jo veiklos gairės*, L. Dambriūno *JAV kalbininkų lituanistų darbų apžvalga*, J. Jakšto *Lietuvos istorikų darbai Vakarų pasaulyje* ir V. S. Vardžio *Baltijos valstybių studijos Vakaruose*.

Visi šie pranešimai parašyti dalykiškai, be kokių pašalinių užmačių, — parašyti prideramai, kaip autoriams atrodė geriausia ir kiek leido jų turimieji šaltiniai. Bet spaudoje, dar nepasirodžius šiam leidiniui, buvo tuojau pradėta "kritikuoti". Pvz. dr. T. Remeikis gana kruopščiai pagal tarybinius (sovietinius) šaltinius bandė pavaizduoti ligšiolinius kontroliuojamos urbanizacijos

pasiekimus ir perspektyvas Lietuvoje, o V. Kučys, Varpo redaktorius, nei nemėgindamas esmingiau paanalizuoti autoriaus pagrindines, urbanizacijos, mintis, tuojau ėmė jam priekaišti neobjektyvumą, neganėtiną išgilinimą, vengimą vartoti Lietuvos nepriklausomybę (nors ji iš tikrųjų minima bent kelis kartus straipsnyje) ir t. t. (Zr. *Varpas*, 1971-72, Nr. 10). Arba štai vėl dr. V. S. Vardys, rašydamas apie Baltijos valstybių studijas Vakaruose, aiškiai pasisakė prieš baltų studijų supolitiniimą, ir už tai jį smarkiai užsipuolė ne tik tas pats A. Kučys, bet *Naujosios Vilties* 3-me n-jė ir slapukas Alfa (Veikiausiai pats redaktorius). I tokią "kritiką" čia nėra jokio reikalo toliau leisti: jei kam įdomu, tegu patys pasiskaito šio "gudrybes", palygina jas su autorių originalais ir įsitikina, ko iš tikrųjų jos vertos. Dėl A. Kučio priekaištų jau V. Trumpa yra pasisakęs š. m. *Akiračių* pirmajame numeryje.

Apskritai imant, šie *Suvažiavimo Darbai* yra solidūs, rimtas

Iliustracija, 1972

Iš II PLJK Foto parodos, atidaromos šiandien 7 val. 30 min. vak. Jaunimo centre, Chicagoj

Nuotr. Gary Mankaus

lituanistinis leidinys, pirmas kolektyvinis LI darbas, pasirodęs po ilgos maišties ir nereikalingos kontroversijos. Kad toks darbas galėjo pasirodyti, yra didelis LI naujosios vadovybės nuopelnas, — jis sugebėjo i Institutą grąžinti ramybę ir taiką, — bet dau-

giausia čia yra nusipelnęs dr. Tomas Remeikis: jis ne tik šį leidinį paruošė spaudai, bet labai daug prisidėjo ir prie trečiojo LI suvažiavimo suorganizavimo bei jo didelio pasisekimo; man Chicagoje pasakojo, kad be T. Remeikio tas suvažiavimas gal ir

visai nebūtų įvykęs. Dėl to jam didi lituanistinė padėka. Toliau dėl to suvažiavimo plg. dar mano straipsni 'Lituanistiniai išpučiai' (*Draugas*, 1971, Nr. 172).

P. S.

Laiškas redakcijai

Gerbiamas Redaktorium,

"Draugo" 1972.II.5 numerio antroje dalyje buvo įdėtas J. Aisčio straipsnis "Iš per didelio akytumo", kuriame recenzuojama mano "Aiduose" (1971, Nr. 9 ir 10) paskelbta "Encyclopedia Lituanica" I tomo recenzija. Kadangi neturiu laiko visokioms pašalinėms "pramonėms", tik dabar atsiliepiu į šį straipsnį. Randu vis dėlto tai reikalinga padaryti dėl šių motyvų. Pirmia (ir svarbiausia), reikalas liečia ne tik mane, bet ir "Encyclopedia Lituanica". Antra, tik dalis "Draugo" skaitytojų skaito ir "Aidus". Dėl to didžiuliam "Draugo" skaitytojų, man neatsiliepus, būtų palikti vienpusiškai patikėti, ką J. Aistis rašė apie tą mano recenziją. Pagaliau, trečia, atsiliepiu ir dėl to, kad buvo rašyta žmogaus, privalančio jauti atsakomybę už savo žodžius.

J. Aistis, baigdamas savo straipsnį apie mano recenziją, pažeria tokius žodžius: "Kritika yra būtina. Pozityvios kritikos mums labai reikia. Tai yra šventas reikalas. Bet kritika neturi būti nei piktybinė, nei ciniska. Nereikia niekinti darbo vien dėl to, kad ne mes jį atliekame".

Kadangi šios tiesos išdėstomos, rašant apie mano "Encyclopedia Lituanica" recenziją, tie žodžiai man ir taikomi. Neprisimindamas grąžinu juos J. Aisčiui, nes laikau juos jėga ne "piktybinių", tai tikrai piktu šmeižimu.

Tiek "Lietuvių Enciklopedijos", tiek "Encyclopedia Lituanica" leidimą didžiai vertinu. Pats ilgus metus dirbęs pirmosios redakcijos ir nebesutęs toliau dirbti kaip tik dėl to, jog pakankamai žinojau šio darbo sunkumus, nieku būdu nesėmiau mūsų angliškosios lituanistinės enciklopedijos recenzuoti su kokiū nors noru ją suniekinti. Kiekvienas, pasiskaitęs "Aiduose" tą recenziją, matys, kad ji nebuvo nei "piktybinė" nei "ciniska". Priešingai, įskaitai pabrėžiau: "S. Sužiedėlis savo redaktoriaus darbą atliko atsakingai ir rūpestingai, su kritiniu jausmu, kuris yra savas istorikui. Teigiama jo darbo vertinimą pabrėžiame iš pat pradžių, kad viena antra pastaba dėl pasirodžiusio tomo nebūtų

laikoma esmingu priekaištavimu" (Aidai, 1971, Nr. 9, p. 429). Turėdamas šios tokios enciklopedinės patirties, toliau pasisakiau tiek dėl bendrosios linijos mūsų angliškoje enciklopedijoje, tiek dėl atskirų dalykų joje traktavimo. Galima sutikti, galima nesutikti. Betgi ne kam kitam recenzijos ir rašomos, kad būtų pasisakoma, kaip manoma. Recenziją baigdamas, vėl priminiau: "Absoliučiai tobulo darbo nėra ir negali būti, ypač tokio kolektyvinio, kaip enciklopedija. Todėl ir kritiškos pastabos neturi būti imamos lyg jo nuvertinimu. Lituanistinės enciklopedijos anglų kalba I tomo suredagavimas buvo keblus uždavinys. Redaktorius S. Sužiedėlis savo uždavinį gerai atliko" (Aidai, 1971, Nr. 10, p. 473).

Kažkokių bejausmių žmogumi savęs nelaikau, bet turiu prisipažinti, kad neišmanau, kaip galima rašant ne protu, o jausmais vadovautis. Svarbiausia, J. Aisčio atžvilgiu visiškai jokių jausmų neturiu, nes tesame pažįstami tik labai iš tolo. Laikau jį savo kartos žymiu poetu. Žinau jį ir kaip memuaristą bei polemistą. Tačiau neturėjau su juo nei asmeninių ryšių, nei asmeninių konfliktų — iš viso, tur būt, tik kokią porą kartų tesu gyvenime jį kur sutikęs. Nebuvau ir nesu nei jo draugas, nei jo priešinys. Tad ir neturiu ko jaudintis, kur kas jam pavyksta ar ne. Be jokio jaudinimosi konstatavau: "ypač dėl ryškesnio apibendrinimo stokos nukentėjo poetas J. Baltrušaitis. Dviejų (tik!) skilčių jo biografija, atvirai kalbant, nieko apie jį kaip poetą nepasako". Lygiu būdu be jokio jaudinimosi ten pat skliausteliuose pagiriamai pridūriau: tačiau K. Binkis tas pats J. Aistis visai žmoniškai apibūdina" (Aidai, 1971, Nr. 9, p. 431).

Nors aplamai J. Aistis lyg imasi "ginti" enciklopedijos redaktorių (nors be reikalo, nes, kaip anksčiau cituota, jo darbas gerai ir pagarbiai vertinamas), bet apsigrėžęs mano jam, J. Aisčiui, padarytą priekaištą bandė paversti enciklopedijos redaktoriaus kalte. Esą ir aš žinau, kad enciklopedijai pateikiami straipsniai "perina dar per poros trejeto aukštųjų pirštelių". Tuo būdu buvusi, "sustilizuota" ir jo parašytoji J. Bal-

trušaičio biografija: "man pačiam stilisto versija nepatiko ir nepatinka". Tad ko reikėjo įsiseiti, kad ir man ji "nepatiko". Per pigu dėl tos "versijos" kaltę vesti "stilistui". Mano redaktorinė patirtis yra tokia: kai gaunamas paties autoriaus tinkaamai parengtas straipsnis, tai nėra "auklės" neturi reikalo kišti savo "pirštelių". Kodėl "stilistas" nepagadino K. Binkio biografijos?

Laikydamas Jurgio Baltrušaitį dideliu poetu, drįsau jo biografiją pasigesti ne tik jo kūrybos platėlesnio aptarimo (teskirta 14 eilučių), bet ir išsamesnės informacijos apie jos vertimus. J. Aistį tai "užgavo", kaip "grynas melas". Mat, J. Aistis vertimais laiko tik atskirą knygą. O man atrodo, kad tokio poeto, kaip J. Baltrušaitis, atveju pravartu būtų nurodyti ir atskirų poezijos pluoštelių vertimai, ypač anglų kalba, kurios skaitytojams enciklopedija ir leidžiama.

Žinoma, poroj skilčių ir nebuvo galima daugiau ką apie J. Baltrušaitį dydžio poetą pasakyti. Todėl savo recenzijoje ir kėliau, kad "nėra ko vietos taupyti, kur jos tikrai reikia". Vienas ryškiausių pavyzdžių šiuo atžvilgiu man atrodė J. Baltrušaitio atvejis. Ar turėjau jį nutylėti vien dėl to, kad J. Baltrušaitis biografijos autorius buvo J. Aistis?

Taip pat savo recenzijoje kėliau klausimą, ar reikia ir enciklopedijai jau taip sekti vadovėline tradicija, linkusią kūrybinę vertę matuoti istoriniu senumu. Konkrečiai tai iliustravau klausimu: jei J. Biliūnui skiriamos 4 skiltys (ir tai vertinau teigiamai), ar ne panašios enciklopedinės erdvės buvo vertas ir P. Andriūšis, kuris tegavo pusantros skilties (mano nuomone, aiškiai per mažai). J. Aisčiui čia pasirodžiau "komiškiausiai", nes "vaistininio kruopštumo" skaičiavau "eilutes ir skiltis". Atitinkamą mano recenzijos vietą J. Aistis ironiškai gardžiuodamas citavo kaip mano "lietuvių literatūros išmonės perlą". Keltąjį klausimą laikau rimtu, bet ne čia vieta plačiau jį svarstyti, juoba ne su J. Aisčiu. Todėl nesimu su J. Aisčiu polemizuoti nė dėl P. Andriūšio nuvertinimo: "atsimerkęs ir rimtai pasvarsčius", jis pagalvotų "apie visą pastarojo (P. Andriūšio — J. G.) kūrybą"...

Iš tikro buvau ir esu už mūsų angliškojo enciklopedijos skyrimą daugiau vietos ir dabarties žmonėms. Buvau suminėjęs, kaip toli nuo A. Baranausko atsilikę Aistis, Brazilio-

nis ir jaunėslis Bradūnas. J. Aistis manosios recenzijos vertinimą baigė kukliu sakiniu: "Beja, man trijų skilčių pilnai pakanka". Gal būt, ir pakanka, nes A. Vaičiūlaits sugebėjo J. Aistį esmingai apibūdinti ir trijose skiltyse. Deja, J. Aistis nesugebėjo to padaryti J. Baltrušaitio atveju. J. Baltrušaitis esmingai apibūdinti aiškiai buvo per mažą dviejų skilčių. O, tur būt, ir pats J. Aistis (bent iš kuklumo, atseit, viešai) nelaiko Jurgio Baltrušaitio už save menkesniu poetu. Dabar šaukštai po pietų. Reikėjo anuomet, rašant enciklopedijai apie J. Baltrušaitį, rūpestingiau atlikti pasimtą uždavinį, — tai ir nebūtų tekę susilaikyti neigiamo tos biografijos vertinimo. Nors kaip šauniai dabar J. Aistis mane plūkia, tai jo menkai parašytosios J. Baltrušaitio biografijos nepataiso: kokia parašyta, tokia ir išspausdinta, o kokia išspausdinta, tokia ir liks.

Nebūtų Aistis Aisčiui, jei nesišvaistytų į visas puses, bet liktų

ŽIBURĖLIŲ GESINTOJAI

(Atkelta iš 4 pusl.)

tokia užėjusia mada. Taigi atrodė, kad pas jį "popieriai tvarkoje". Jo šeimos drama ingi buvo neblogas bilietas postaliniais laikais. Buvo įstojęs į kompartiją, garbingai kovėsi fronte karo metu, dirbo knygų leidykloje, taigi nebuvo "visuomenės parazitas". Tačiau jo melodeklamacijos, palydimos gitaros aidais, juo labiau populiarėjo, tuo labiau buvo puolamos ir kritikuojamos oficialių sluoksnių. Ižiūrėta jose net sovietinės sistemos šmeižimas, neišsiauklėjimo demonstravimas. Pamažu Okudžiava pasidarė vyriausybės ir kompartijos sluoksniams nepageidaujama asmenybė, nors jis nesimaišė nei "protestuojančių" eilėse, nei bendradarbiavo "samizdat" skiltyse. O tačiau po jo simboliais paslėpta režimo kritika, kuri veikia ypač jaunimą, pasidarė per daug pavojinga ir nesuderinama su ideologija, kurią uoliai saugoja KGB.

Taigi net toks atsargus Okudžiava elgesys, neapsaugojo jo

nuo persekiojimo. Diktatūriniam režime, ypač komunistiniam, negali likti "nuošaliai", nes vis tiek ateina laikas, kada valdžia pareikalauja ko nors konkretaus: pasmerkti draugus, apsikaltinti save, sukurti galingą partiją himnų. Visi "pasyvūs opozicionieriai" turi "užimti liniją". Okudžiava išmetimas iš kompartijos, reiškia, kad tuoj bus pašalintas ir iš sovietinių rašytojų sąjungos. Taip jis pereis į "parazitų" eiles. O tokių likimas jau aiškus: ištrėmimas iš Maskvos arba perkėlimas į darbo ir perauklėjimo stovyklas Sibire, gal net kalėjimas, Taigi ideologinis absoliutizmas, diriguojamas iš Kremiaus, vyksta be nuolaidų ir pasigailėjimo. Perėitų metų "Znamia" Nr. 3 komunizmo teoretikas M. Kovaliovas rašė: "Leisti laisvai žaisti politinėms jėgoms socialistiniuose kraštuose, reikėtų socializmo savijudybės". Ir tai ne tik literatūros, bet ir visose kitose gyvenimo srityse.

J. V.

nuomonės reiškimas ir kas jau kitų žmonių lietas. Jeigu tai J. Aisčio straipsnyje būtų buvę išskirta, nebūt reikėję galšti laiko nė šiam laišku. Deja, nemanau, kad tokie "dialogai" būtų "vis labiau stabdijančios mūsų spaudos pagyvintimas".

Juozas Girnius

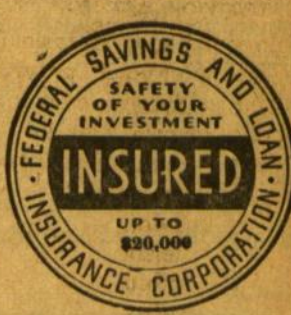
Red. pastaba. Kai kiekvieno kultūrinio bei kūrybinio darbo rezultatai yra žmogaus pastangų šia kryptimi vaisiai, kaip apė juos kalbant, nepalietti žmogaus? Paprastai, mūsų viskas būna gerai, kai tas palietimas yra glostomojo pobūdžio, ir lietas laikomas keiksmu, o kai sakoma kitokia, gal net kritiškesnė nuomonė. Bet argu ar spauda pagyvėtų, praktikuodama tik vieną kurį "žmogaus lietas" rūšį.

12,257 NAUJI GYDYTOJAI

Per praėjusius 1971 m. rekordinis JAV studentų skaičius baigė medicinos studijas, gaudami gydytojų diplomus: net 12,257. Iš jų net 4,314 yra baigę medicinos studijas užsienio mokyklose. Iš viso 1971 m. gruodžio 31 d. JAV-se buvo 345,000 gydytojai.

FRANK'S TV and RADIO, INC.

3240 SO. HALSTED STREET TEL. — CA 5-7252
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS,
RADIO STEREO APARATŲ, PARDAVIMŲ IR TAISYMAS,
SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

6% PER ANNUM ON CERTIFICATES OF \$5000.00 OR MORE Two Year Maturity	3 3/4% PER ANNUM ON CERTIFICATES OF \$1000.00 One Year Maturity	5% PER ANNUM ON ALL PASSBOOK ACCOUNTS
--	--	---

CHICAGOS TAUPYMO IR SKOLINIMO BENDROVĖ dėl bet kokių jūsų namo pagerinimų duoda paskolas iki \$500.00 ir daugiau tinkamomis sąlygomis. O gal Jums yra reikalingi pinigai dėl kitokių reikalų? Ar jei neturite nuosavo namo ir Jums nusibodo mokėti aukštas nuomas, įsigykite nuosavus namus.

DIVIDENDS COMPOUNDED DAILY.

PAID QUARTERLY

BET KOKIAIS FINANSINIAIS REIKALAIŠ KREIPKITES Į

Chicago Savings and Loan Assn.

Philomena D. Pakel, President

6245 SO. WESTERN AVE.

TEL. — GR 6-7575

HOURS: Mon. 12 P.M. to 5 P.M., Tues. 9 to 4, Thurs. & Fri. 9 to 5, Sat. 9 to 12:30

Nerami sąžinė literatūroje

JULIUS VEBLAITIS

Rašyti visais laikais buvo ir yra lyg koks išikimas ir neme-luojantis veidrodis to gyvena-mojo laikotarpio ir įvykių, kurie yra aprašomi. Literatūros kūrė-jas stebi žmones, gyvenimą ir aplinką, kurioje jisai gyvena. Jo raštuose atsispindi visuomeni-niai reikalai, įvykiai, žmonių nuotaikos, valstybių gerosios ir blogosios pusės. Kūrėjas nesiten-kina vien tik duomenų ir faktų surašymu. Savo veikėjams ir he-rojams jisai suteikia tam tikrą psichologinį arba filosofinį cha-rakterį. Žinoma, rašytojas pri-valo būti atviras, nuoširdus, są-žiningas ir laisvas nuo suvaržy-mų.

Pokarinė Vakarų Vokietijos li-teratūroje, nors ir ketvirčiui šimtmečio praėjus, rašytojai vis dar neatsipalaiduoja nuo dviejų temų: antonistinio pavojaus iš Rytų ir branduolinių ginklų lenktynių tarp Amerikos ir So-vietų Rusijos. Ši įtampa turi di-delės socialinės ir psichologinės įtakos viskam. Ta įtampa atsis-pindi ir literatūros kūriniuose. Vokiečių rašytojai skaitytojui dažnai primena Hitlerio laikais vykusių terorą, ir po tiek laiko vis darančiam dar gana sunkią, psichologiskai neigiamą ir slėgian-čią atmosferą. Dvi vienoje tau-toje egzistuojančios valstybės, t.y. Vakarų demokratijos pagrindais tvarkoma Federacinė Vokietija ir pagal sovietinį režimą sukurta vadinama Vokietijos Demokrati-nė Respublika — vis yra daug kur dominuojančios temos.

Kone visi rašytojai čia kritiškai žvelgia tiek į išvairius, tiek į vidinį pasaulį ir bando jam duoti savotišką formą, nuotaiką ir stimulą, kuris šių laikų žmogui būtų artimas ir suprantamas. Šių laikų Vakarų žmogaus gyvenimo paveikslas yra kaleidosko-piškas, dvasia skeptiška, o širdis nusivylus. Simbolika, esteti-niai išpūdziai ir moraliniai didvyriai jam yra sunkiai suprantami. Šių dienų rašytojas vaizduoja aukštos įtampos gyvenimą, ku-riame maišosi fantazija su rea-lybe, satyra su ironija — viskas nueina kartais net iki absurdo. Lyg narpliodamas kokią sunkiai suvokiama lygtį su įvairiais ne-žinomaisiais, žmogus ieško sprendimo ir tiesos.

Tokiame gyvenimo įvykių apar-tarimui maždaug atitinka ir Guenter Grass romanas "Die Blechtrommel" (Skardinis bū-gnas). Pats Guenter Grass aprašo-mąjį gyvenimą pažįsta artimai,

nes yra pergyvenęs ir savo kai-liu patyręs daug tikrovės. Gi-mes 1927 metais Dancige, jis pra-džiai dirbo paprastu darbininku ūkyje, vėliau skaldė uolas ir ak-menis ir pagaliau bandė savo ta-lentą skulptūroje. Savo romane jis peržengia standartines etikos normas, kurios būtų visuomenei priimtinos kaip "normalios". Ši knyga yra kaip ir nuotykių ro-manas su žaisminga satyra, pa-juokančia hitlerinės Vokietijos valdžios mentalitetą.

Skaitytojas greit susipažįsta su Oskaru, kuris, nors dar tik trejų metų amžiaus vaikas, savo protu ir pastabumu prašoka kone vi-sus suaugusius ir, būnuodamas savo būgneliu, pagauna vykstan-čio gyvenimo ritmą. Oskaras yra šio romano didvyris ir jau iš prigimties pasireiškia tvirta savo dvasia. Dar lopšyje guldamas, jis nusprendžia savo motinos vy-rui (jis nelaiko jo savo tėvu) ne-būti vergiškai paklusniui padaru, siaurapročiui žmogum — asme-niu be nugarkaulio. Savo trečio-jo gimtadienio proga berniukas gauna dovanų būgnelį, kuriuo jisai išsako visą savo asmenybę ir vadinamąjį savąjį AŠ. Rūsi-o laiptais jis tyčia nukrenta žemyn ir "įsako" savo kūniui sus-toti augti. Tokiu būdu jisai vi-dinujamą izoliuojasi nuo jį supan-čios aplinkos. Gyvendamas Dan-cige, jis taip ir nežino, kas jis iš tikrųjų yra: vokietis ar lenkas? Saviję jis labiau jaučiasi esąs se-novės prūsų palikuonis. Knygos herojus nepakenčia ir vokiečių, ir lenkų šovinistinių nuotaikų.

Knygoje randame vieną ypa-tingai vykusį epizodą, kuriame autorius aprašo, kaip mažasis Oskaras vieno nacių susirinki-mo metu savo triukšmingą būgnavimą paverčia savotišku šo-kiu. Pasislėpęs po kalbėtojo tri-būna, jis būgneliu tuoj muša šo-kiu ritmą, kai tik nacių partie-čiai pradeda savo triukšmingą muziką ir dainas. Jo ritmas už-kerėja visus: žmonės jį sekioja, lyg kokie vaikai, nesuvokdami, kaip visa tai darosi. Oskaras yra taipgi tikras sekso ekstravagan-tas, labai pastabus ir lankstus prie moteriškosios lyties. Porno-grafinių aprašymų autorius nie-kur ir nevengia. Jis bėgioja visur: ir po namus ir Dancigo gatvėse, vis stebėdamas įvykius. Visur jis mato didelę žmoniškumo ir už-ujautosios stoka. Stebėdamas su-augusius ir jų elgesį, jis mato ei-linius žmones liūdus, užsidiari-sius ir bedžiausnius, Oskaras a-

Ramona Simkevičiūtė (Kanada, gim. 1954) Gintarės iš II PLJK parodų, atidaromų šiandien 7 val. 30 min. Jaunimo centre, Chicagoj.

kylai seka tiesiog magišką dema-gogijos galią, kuri hipnotizuoja mases. Visur pilna vienatvės ir žmogaus nepasitikėjimo žmogu-mi. Tai yra nuolatiniai diktatū-rinės valstybės vaizdai.

Tokių išgyvenimų yra gausu. Oskaras bando kaupti žmonių dėmesį kitur, bet jo balso niekas

neklauso. Nacių partiečiai auto-gogijos galią, kuri hipnotizuoja mases, kurios paverčia žmones bejausmėm būtybėm, akiai se-kančiom partijos smagstomas gaires. Nuolatinis Oskaro triukšmavimas žmones išerzina, ir jie bando jo būgnavimą su-trukdyti. Bet, jei kas iš suaugu-

siųjų kėsina jo būgnelį pasisa-vinti, tai vaikas užrėkia ir už-dainuoja taip, kad alaus stiklai, žmonių akiniai ir net lempos pa-lubėse nuo garso sproginėja. Toks garsas ir galingas yra jo balsas! Šito neapkędami, žmo-nės turi Oskarą palikti ramybėje. Jeigu Oskariukas yra gerame ūpe, tai jis sugeba suskaldyti krautu-vių vitrinų langus, net žmonėms nepastebint. Toksai atsitikimas iškia smalsiems žiūrovams tik vogimo pagundą. Vien tik baž-nyčių ir vitražų jisai savo dide-liu riksmu neskaldo, nes turi pre-tenzijų kada nors pats būti Jė-zumi.

Romano pabaigoje Oskaras sulaukia 30 metų. Kristus, to amžiaus sulaukęs, išėjo į dyku-mas. Oskaras, vietoj dykumų, atsiduria beprotnamyje. Čia jį randame pasiekus nemažą gar-so, susikrovusį turto, tačiau įta-riamą žmogžudystę. Oskaras ra-šo savo atsiminimus, kurie ir yra šio romano pradžia ir pabaiga vykusiai sujungti. Pabaiga ir reiškia tai, ką pradžia įaigojo, būtent: knygos herojus yra dide-lis pokštinnikas, nuotykių ieško-tojas, bet skrupulingas savo egzistencijos netikrumu.

Dabar jis stovi prieš savotišką dilemą: aplėisti beprotnamį, su-grįšti į namus ir ieškoti savo pa-sekėj, ar vesti žmoną, tapti dar sėkmingesniu vaizbūnu — biz-nierium ir prisipildyti kišenės tur-to.

Tai yra, ką vokiečiai vadina Bildungsroman — pamokoma-sis, turis auklėjamosios reikšmės, romanas. Betgi reikia pažymėti, kad šia knyga Guenter Grass iš-rikiuoja į pirmąjį ne tik Va-karų Vokietijos, bet kartu ir pa-saulinės šių dienų literatūros rašytojų gretas.

NAUJA LIETUVIŠKA PLOKŠTELĖ

Neseniai išleista Clevelande gyvenančios mūsų populiaros solistės Juozės Krištolaitytės Daugėlienės stereo plokštelė. Pirmoje plokštelės pusėje telpa de-vynios lietuvių liaudies dainos: St. Simkaus — Ko vejai pučia, Pavasario dienele, ir Pamylėjau vakar; J. Gaubo — Patrakų ber-žas stovėjo; J. Tallat-Kelpšos — Sakė mane šokią; J. Indros — Treji gaidžiai negiedojo; ir K. V. Banaičio — Per dvarą eja, Verpsiu, verpsiu ir iš trijų kampų vė-jelis pūtė.

Antroji dalis sudaryta iš sep-tynių originalių kūrinių: W. A. Mozart — Žibutės ir Lopšinės. Fr. Schubert — Žuvelės; S. Rach-maninoff — Alyvų; K. V. Banaičio — Tulpių; C. Eckert — Kal-nų dainos, ir G. Donizetti — Či-gonės.

Solistė Juozė Krištolaitytė, po studijų Kauno konservatorijoje, yra debiutavusi Vilniaus operoje Gildos (Rigoletto) partijoje. Po to buvo priimta į to laiko Vil-niaus operą nuolatinė soliste ir dalyvavo visoje eilėje operų pa-statymų, tarp kitų ir Martos ro-lėje to paties vardo operoje, Vi-oletos — Traviato, ir Frasquitos — Carmen.

Savo tyru, koloratūros pobū-džio balsu ji greitai tapo mėgia-ma įvairių koncertų bei Kauno ir

Vilniaus radiofonų programų da-lyve. Karo metu, atsidūrusi Vo-kietijoje, dar tobulinosi dainavi-me Salzburgo Mozarteume ir ki-tur.

J. Krištolaitytė buvo isijungu-si į Vokietijoje kompozitoriaus — dirigento Jeronimo Kačinsko su-organizuotą dainininkų-solistų grupę, kuri su aukšto lygio kon-certais aplankė beveik visas di-desniausias amerikiečių ir prancū-zų zonų lietuvių tremtinių sto-vyklas.

Atvykusi Amerikon, solistė dai-navimo neužleido ir yra dalyva-vusi visoje eilėje koncertų, pra-dedant nuo Bostono ir New Yor-ko iki Los Angeles, akompanuo-jant J. Kačinskui, V. Marijošui, A. Kučiūnui ir kitiems. Dainavo Chicago Lietuvos operoje. Eilę kartų yra dalyvavusi Clevelando televizijos programose ir bu-vo dažna Čiurlionio ansamblio kon-certų talkininkė.

Po Chicago Lietuvos operos "Rigoletto" pastatymo jos daina-vimas buvo aprašytas šitaip: "Ji žavėjo publiką savo lengvai pa-stebimu švelnumu tiek dainoje, tiek vaidyboje. Jos sukurta Gilda ne vienam išspaudė ašarą".

Šios plokštelės populiaros dai-nos, akompanuojamos Genovai-tės Korsakienės ir išpildytos Juo-zei Krištolaitytei charakteringu

lengvumu bei grakštumu, bus malonus įnašas lietuviškos mu-zikos ir solistų mėgėjų plokštelių rinkiniuose.

A. Š.

Netekęs tėvynės rusų dailininkas

Romą pasiekė rusų daili-ninkas Juri Titov, 44m. amžiaus. Jis priklausė vadinamam "De-mokratiškajam sąjūdžiui" ir iš Maskvos su žmona išvyko, kad, kaip jis sako, "ten gyvenimas mums pasidarė neįmanomas".

Išvykdamas jis pasiėmė ir 62 savo kūrinius, tačiau, kai tik jie buvo praleisti pro Sovietų mul-tinę ir dailininko šeima buvo i-sodinta į Sovietų lektuvą, jo pa-veiksluose piešta jo pamėgtoji Kristaus figūra ir ikonos buvo bolševikų apipiltos specialia rūgštimi, ir netrukus kūriniuose atsirado skylės, dažai susiga-runkščiojo. Titovas, kuris vienu metu už savo religinius įsitikini-mus buvo uždarytas į beprotna-mį, liūdnami pratarė: "Sovietų pa-reigūnai pasirūpino, kad niekas už Sovietijos ribų negalėtų pa-matyti mano kūrinių".

WAGNER & SONS

Typewriters — Adding Machines
Checkwriters
Nuomoja — Parduoja — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virš 50 m. patikimas patarnavimas
NAUJOJE VIETOJE
5610 S. Pulaski Rd., Tel. 581-4111

LAISVOJO PASAULIO LIETUVIŲ IV-tosios TAUTINIŲ ŠOKIŲ ŠVENTĖS PROGRAMA

SESTADIENIS, LIEPOS 1 D.:

7 val. vak. Oficialus IV-tosios tautinių šokių šventės atidarymas Jaunimo Centro sodelyje prie paminklo žuvusiems už laisvę
8 val. vak. Koncertas Maria High School Auditorijoje

SEKMADIENIS, LIEPOS 2 D.:

2 val. p. p. Laisvojo Pasaulio Lietuvių IV-toji Tautinių Šokių Šventė Inter-national Amphitheatre
6 val. vak. Tose pačiose patalpose šokių mokytojams pagerbti Banketas.

Informacijai telef. (312) — 476-0007

LIETUVIO BATŲ TAIŠYMO DIRBTUV

4612 S. Paulina St.
(Town of Lake)

Dirba 6 dienas savaitėje. Pirm. ir ketvirt. nuo 9 ryto iki 7 val. vak. Ki-tas dienas nuo 9 ryto iki 6 val. vak.

Atvežus iš toliau, gaus nuolaidą.

Darbas garantuotas.

STASYS ŠAKINIS
Tel. — YARDS 7-9107

NAMŲ TAIŠYMO DARB

Stalčius, dažymo ir visus kitus darbus atlieka lietuvis — laba prieinama kaina.
SKAMBINTI RE 7-9615

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY

Manufacturers

Rankomis išpaustyti paveikslų rėmai — pritaikinti paveikslams ir skelbimams, rėmai — metalu aplieti rėmai.

2400 So. Oakley Ave., Chicago
Tel. Virginia 7-7258 - 59

OLYMPIA
SPARTA
J.L.Giedraitis
GRUNDIG
ROYAL
ZENITH

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

IR MEGEJAMS

Daug sutaupysite perkdami čia įvairių filmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite pa-togių planų atidedant pasirink-tus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmą ir ketvirtą vakarais iki 9 val.

REIKMENYS FOTOGRAFAMS

3314 West 63rd Street

Chicago, Illinois 60629

Telef. PROspect 6-8998

Skelbkitės dienr. "Drauge".

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

B. R. PIETKIEWICZ, Prez.

2555 West 47th Street

Tel. LA 3-1083

PLENTY OF FREE PARKING SPACE

6%

5%

Mokamas už dviejų Me-
Certificate apskaitas
Minimum \$5,000.00Naujas ankštas divi-
dendas mokamas už
investavimo apskaitas

PINIGAI ĮNESTI IKI 15 D. PELNO NUOSTIMČUS NUO 1 D.

Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.

VALANDOS

PILNAD ir KETVIRTAD
ANTRAD ir PENKTAD9 v. r. iki 9 v. v.
9 v. r. iki 5 v. v.

LE išleido dviejų spalvų (raudona ir tamsiai žalia) lipinukus. Kaina — \$1.00 už keturius lapus (144 lipinukai).

Kas norėtų jų įsigyti sau ar platinimui — kreiptis į LE būstinę: 2422 W. Marquette Rd., Chicago, Ill. 60629, tel. (312) 925-6897.

Naudokitės proga — skriskite papiginta kaina į Lietuvą rudenį ir žiemą

Walter Rask-Raščiausko vadovaujamas American Travel Service Bu-ras šiais metais yra suorganizavęs daug grupinių kelionių į Lietuvą.

Jis pirmasis pradėjo organizuoti ekskursijas ir tą darbą sėkmingai tęsia jau 11 metų. Jo kelionės tvarkingai suplanuotos ir visuomet vyksta sklandžiai.

Dar yra kelios vietos sekančiose ekskursijose:

CHICAGO — NEW YORK SPALIO MĖN. 2 d. — 15 dienų kelionė
iš New Yorko \$660.00 + tax, iš Chicago \$760.00 + tax
11 dienų Lietuvoje

PRALEISKITE KALEDAS IR NAUJUS METUS LIETUVOJE

CHICAGO — NEW YORK GRUODŽIO MĖN. 21 d. — 14 dienų kelionė
iš New Yorko \$660.00 + tax, iš Chicago \$760.00 + tax
11 dienų Lietuvoje

*Total tour prices are subject to airline agreement and government approval.
Dėl informacijų skambinkite ar rašykite.

AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU

9727 So. Western Ave., Chicago, Ill. 60643

TELEFONAS — (312) 238-9787

Jei planuojate bet kur keliauti — kreipkitės pas mus.

Paruošiam kvietimus giminėms atvykti į Ameriką. Teikiame infor-macijas kelionių reikalais ir visus pasaulio kraštus. Parūpiname lėktuvų bilietus ir reikalingas vizas.

Nuo
1914 Metų

Midland Savings aptar-nauja taupymo ir namų paskolų reikalais visas mūsų apylinkes. Dėko-jame Jums už mums parodytą pasitikėjimą.

Mes norėtum būti Jums naudingi ir ateityje.

Sąskaitos apdraustos iki \$20,000.00

Frank Zogers, President

MIDLAND SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION
404 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
PHONE: 254-4738

5%

All accounts com-pounded daily —
Passbook Savings
paid quarterly

6%

2 Years Savings
Certificates
(Minimum \$5,000)

DEL ISTORINĖS TIKROVĖS

Atsakymas Bernui Zukauskui

Prieš kelerius metus Pasaulio lietuvių archyve radau Jurgui Krasnickui skirtą „Atelį“ (1923 m., I nr.). Tame žurnale užrašyta medžiaga man priminė prieš daugelį metų nužudyta savąja veikla daug žadėjusių j. unoli. Nuo tada ryžausi rinkti apie jį medžiagą ir mirties 50 metų sukaktuvių proga išleisti ir knygą. Mirėta ryžta tesėju. Knyga jau parušta, ir rankraštis atiduotas spausdinti. Turi būti atspausdinta iki šių metų spalio 25 d.

Kadangi Jurgiui Krasnickui šimet sukaktų 70 metų nuo jo gimimo, paprasčiau jauna mokytoja Rimą Černių parašyti straipsnį. Kad Rimas Černius susipažintų su tuo asmeniu, daviau jam vieną monografijos rankraščio egzempliorių. Straipsnį jis parašė, kuris buvo atspausdintas „Draugo“ kult. priede (1972. V. 6). Į tą straipsnį reaguavo Bernardas Zukauskas tame pačiame laikraštyje (1972.VI.3).

Nepatiko B. Zukauskui sakynas, kad Jurgis Krasnickas 1919-1920 mokslo metais buvo Marijampolės ateitininkų kuopos pirmininkas. Zukauskas nurodo savę pirmininku ir dar keturis valdybos narius. Po to rašo: „Taigi tvirtinu, kad 1919-1920 mokslo metais Jurgis Krasnickas ne tik nebuvo kuopos pirmininkas, bet net nebuvo jos valdyboje“.

Toliau, lyg atspirsdamas R. Černių, nurodo, kad R. Černiui teko naudotis mano „pateiktais duomenimis, kurie neatitinka istorinės tikrovės“ (mano pabraukta). Tad man, o ne R. Černiui, ir tenka paaiškinti dėl minėtos „istorinės tikrovės“.

Saltiniai

1923 m. I nr. „Atelies“ buvo skirtas Jurgio atminimui. Jame rašė apie velionį daugiausia jį pažinęs, artimesnius santykius turėjęs. Rašė ir Jurgio artimas draugas Juozas Mičiulis. Jis pasakoja: „Apsigavęs Marijampolėje, tuoj imas Jurgis dirbti ateitininkuose. Štai pradžioje 1919-20 mokslo metų visuotinis ateitininkų kuopos susirinkimas. Jurgis kalba jame tolimesnio veikimo klausimu, kalba pirmakart Marijampolės at-kų tarpe. Nariai nustebe žiūrį, klausinėja vienas kito, kas čia toks nepažįstamas taip aiškiai, drąsiai, įtikinančiai kalba. Už tai nariai jam atsikloja: išrenka jį kuopos pirmininku“ (8 psl.).

Tą žinią parėmė ir Jadvyga Česaitė - Prapuolenienė, savo atsiminimuose nurodyma, kad „Jurgis Krasnickas teko gerai pažinti 1919-1920 metais. Jis tada tebuvo 17 metų. Bet jau buvo Marijampolės ateitininkų kuopos valdybos pirmininkas. Aš tuo metu buvau sekretore. Tad tekdavo dažnai sėdėti, posėdžiauti“. Pabaigoje dar prideda: „1920-1921 mokslo metais J. K. taip pat buvo išrinktas Marijampolės Moksleivių ateitininkų kuopos pirmininku“.

Kai B. Zukauskas parašė atsiminimus ir išliko dviejų pirmininkų vienu metu problema, buvau nuėjęs pas B. Zukauską pasitarti, ką reikėtų daryti, kad paaiškėtų kaipgi iš tikrųjų buvo. Sutarėm, kad aš parašyčiau Justui Mašiotui, dr. Iz. J. Kaunui ir Antanui Kučui laiškus, klausdamas kada pirmininkavo Jurgis ir kada B. Zukauskas. Atsiliepimai štai kokie.

Justas Mašiotas apgailestauja, kad negalėjęs atsakyti, nes visus užrašus palikęs Lietuvoje, o atmintis mažai ką pasako. Jis rašo: „Man atrodė, kad kol buvo B. Zukauskas, tai jis ėjo pirmininko pareigas, o jam baigus gimnaziją — tos pareigos teko Jurgiui Krasnickui“ (1972. II. 2).

Dr. Iz. J. Kaunas pradeda atsakymą su pastaba, kad po 50 metų negalys tiksliai atsakyti nė į vieną klausimą. Toliau apie Jurgį sako: „Manau, kad galėjo būti 1919 ir 20 metais. 1921 metais Jurgis buvo 8-tojo klasėje ir baigė gimnaziją, gal

tininkų sėdraugių skyriui. O apie Marijampolės ateitininkų kuopos pirmininką — B. Zukauską. Suprantama, galėjo rašęs tą straipsnį pirmininko fak o nežinoję, bet galima ir kitaip galvoti.

Nors neturiu paginco B. Zukausko tvirtinimams netikėti, bet turiu remtis dokumentu, kurį paremia net keli asmenų prisiminimai. Jei kitaip pasielgsčiau, tada teisingai galėčiau piktikėti, kad negalima tikėti mano „pateiktais duomenimis, kurie neatitinka istorinės tikrovės“.

Baigęs atsakymą, noriu pareikšti savo abejonę, ar gerai padarė B. Zukauskas, tą klausimą išskeldamas spaudoje. Nežinau, ar kas nors padės mums surasti tiesą, kurios abu ieškome.

Vincetas Liulevičius

„Atelies“ žinios vertė

Tai tiek turiu žinių apie Jurgio

Krasnicko pirmininkavimą Marijampolėje. Juozo Mičiulio žinia yra svarbiausia: labai aiškiai pasakyta, po Jurgio mirties už dviejų mėnesių parašyta. B. Zukauskas dėl tos žinios yra skirtingos nuomonės. Jis rašo: „Juozo Mičiulio teigimą nekrologo dėl ateitininkų kuopos pirmininko griežtai paneigiu“. Pasakymo „griežtai paneigiu“ neužtenka. Reikia pagrindo. Reikia nurodyti to nepasitvirtinimo priežastis. Reikia įrodymo, kad tas šaltinis yra falsifikuotas. Tik po įtikinamų įrodymų galima būtų tos žinios atsisakyti. Kol to nėra, ji lieka pagrindiniu įrodymu, kad 1919-1920 mokslo metais Jurgis Krasnickas buvo pirmininkas (kitų mokslo metų net neįsigauna B. Zukauskas).

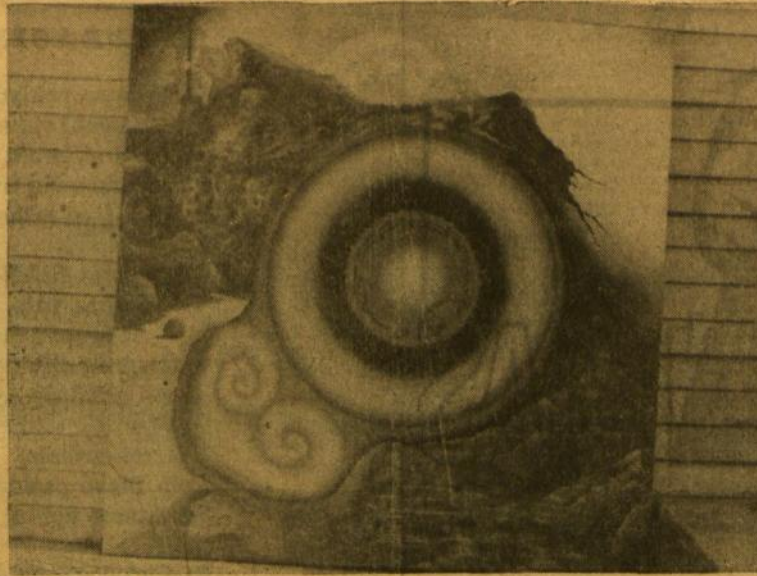
B. Zukauskas laikraštyje mini fotografiją, kuri likusi Lietuvoje. Gaila. Dėl jos irgi reikia pasakyti, kad neturimais dokumentais negalima operuoti ir šios žinios sumenkinti. Vienintelis dokumentas šią žinią galėtų pakeisti, tai Marijampolės ateitininkų kuopos protokolai, jei juos kas nors čia turėtų, ar nors fotografatą pristatytų. Kol to nebus, 1923 m. „Atelies“ I nr. yra tikra šaltinis. Tą žinią reikia priimti už tikrą jau vien dėl to fakto, kad ji nebuvo iki tol atitaisyta. Jei ji dėl kurių nors priežasčių būtų buvusi netikra, ji būtų buvusi tuoju atitaisyta, o ne po 50 metų. Berindamas žinias apie Jurgį Krasnicką niekur neįtikau to tariamos klaidos atitaisyti. O gal nepastebėjau. Prašau nurodyti, jei toks atitaisymas buvo. Būsiu dėkingas už tai.

B. Zukauskas Prapuolenienės skambino telefonu ir aiškino dėl jos užrašytų atsiminimuose žinių. Laikraštyje parašytas žodžiais skaitytoja įtaigoja, kad jį ankstyvesnio teigimo atsisakė. Manau, kad kiekvienam aišku, jog telefoninis pasikalbėjimas, jei jis nerastas į magnetofoninį kaspina, negali būti dokumentu (įrodomąja medžiaga). Tuo labiau, kad leidiniui duotojo raštu liudijimo autorė iki šiai dienai neatsakė.

Istorinė tikrovė tegalima atkurti iš dokumentų, papildant tas žinias ir kitais šaltiniais. Turėdamas šiuos dokumentus jaučiausi atkūres istorinę tikrovę. Kai gavau B. Zukausko atsiminimus (juos vėliau atsiėmė), kuriuose buvo rašoma, kad jis pirmininkavo (B. Zukauskas) buvo pirmininkas, bandžiau ieškoti apie jį žinių pagalbiniuose šaltiniuose. Peržiūrėjau Lietuvių Enciklopedijoje apie B. Zukauską. Ten (žr. XXXV, 422 psl.) tuo reikalu tepasakyta, kad „Nuo 1912 dalyvavo ateitininkuose“, pirmininkavimą neminėta. Tada susiradau „Tėvynės Sargą“, kurio „Ryškioje vėidai“ skyriuje yra ir apie Bernardą Zukauską (žr. 1968 m. I nr., 186-190 psl.). Straipsnis pasirašytas trim raidėmis: J. Z. B. Šiame straipsnyje stropiai nurodytos visos B. Zukausko pirmininkystės. Seimuose buvo kuopelės pirmininkas. Voroneže esant, teko pirmininkauti vienai Nikitino bendrabučio kuopelėi. Kai grįžo į Lietuvą, 1918 m. įvyko Vilniuje pirmoji vieša ateitininkų konferencija. Jos pirmininku buvo išrinktas B. Zukauskas. Kai Vokietijoje studijavo, buvo Berlyno studentų klubo pirmininku. Vėliau, jau būdamas Lietuvos tarnyboje, vadovavo Ukmergės ateitininkų kuopai.

MIRĖ PASIŽYMĖJES KRITIKAS

Vienas iš įtakingiausių amerikiečių kritikų — Edmund Wilson — birž. 12 d. mirė Boonville, New Yorke, sulaukęs 77 m. amžiaus. Jis parašęs gausiai kritikos knygų, kaip „Axel's Castle“, „The Wound and the Bow“, keletą romanų ir draminių veikalų. Buvo baigęs Princetono universitetą. Yra kritiškai aptaręs šimtų naujų leidinių.

Vytautas Sakalauskas (JAV, gim. 1952)

Iš II PLJK parodų, atidaromų šiandien 7 val. 30 min. Jaunimo centre, Chicagoj.

Vienuma

Kun. Kęstutis Trimakas — naujas psichologijos daktaras

B. Zukausko prieraišas

Savo čia spausdinamą raštą Vincetas Liulevičius užskleidžia abejonę: „Baigęs atsakymą, noriu pareikšti abejonę, ar gerai padarė B. Zukauskas, tą klausimą išskeldamas spaudoje“. Galia tik tiek pasakyti, jog ne aš jį iškėliau spaudoje, bet klausimas atsidūrė spaudoje kaip tik paties V. Liulevičiaus rūpesčiu. Aš neabejoju, bet tik, jog, asmeniškai mudviejų pokalbyje neradus bendros nuomonės dėl to, kas pirmininkavo Marijampolės ateitininkams 1919 metais, šią problemą reikėjo taip ir palikti. Viešai jos nediskutavus. Kat V. Liulevičius iniciatyvą jį atsidūrė spaudoje, turėjau ir aš atsisilti.

Čia tik dar pėštu noriu nurodyti j tai, jog mudviejų bendru sutarimu užklaustieji, ne vienas be abejonės nepatvirtino J. Krasnicko pirmininkavimo 1919 metais, o Justas Mašiotas tiesiog rašo, kad tik B. Zukauskui baigus gimnaziją, J. Krasnickas perėmė pirmininko pareigas.

Keista, kad istorikas Vincas Liulevičius nesugriauanau šaltiniu, remiančiu J. Krasnicko pirmininkavimą, laiko jam palankią žinią, paskelbtą 1923 metų „Atetyje“. Atrodo, jog istorikas Vincas Liulevičius turėtų žinoti, kaip kritiškai reikia vertinti periodinėje spaudoje pateiktus faktus. Juk istorikų ne kartą šiandien visai rimtai abejojama net valstybiniuose aktuose užrašytų faktų arba jų įprasos interpretacijos tikrumu, pvz. Kriavo sutartimi, Mindaugo donacijomis ir pan. tai ką jau bekalbėti apie laikraštinių tikrumą. Jeigu jis būtų neabejotinas, tai tada ir istorikų bei istorijos veikalų visai nereikėtų — viskas būtų surašyta laikraščiuose, tik imki, skaityk! ir tikėsi. O taip vis dėlto nėra.

Todėl ir aš liekuosi prie savo nuomonės ir, kaip 1919 metų marijampolietis, tvirtinu, jog J. Krasnickas tais metais Marijampolės ateitininkams dar nepirmininkavo.

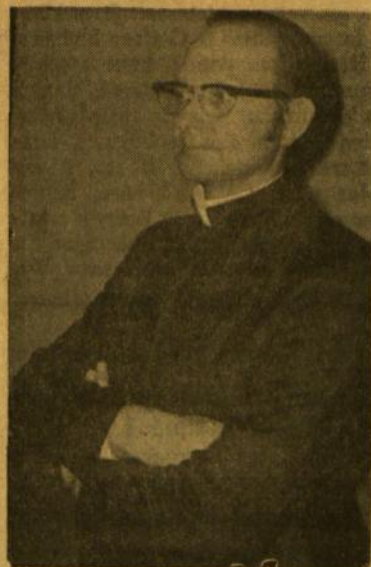
Bernardas Zukauskas

Parama 89 menininkams

New Yorke valstija, vykdydama savo Kūrybingųjų menininkų visuomeninės tarnybos programą, paskyrė 240,390 dol., kad ši suma būtų paskirstyta 89 tapytojams, skulptoriams, grafikams, fotografams, muzikams, choreografams, filmuotojams, dramaturgams ir kitiems menininkams, duodant jiems užsakyamus, užprašant kokių darbus. Kiekvienas menininkas gaus po 2,800 dolerius. Ta programa skirta paskatinti kurti naujus kūrinius ir taip pat meno kūrybą daryti daugiau prieinamą plačiosioms masėms. Apdovanotieji menininkai buvo parinkti iš 2,100 prašiusiųjų.

MIRĖ PASIŽYMĖJES KRITIKAS

Vienas iš įtakingiausių amerikiečių kritikų — Edmund Wilson — birž. 12 d. mirė Boonville, New Yorke, sulaukęs 77 m. amžiaus. Jis parašęs gausiai kritikos knygų, kaip „Axel's Castle“, „The Wound and the Bow“, keletą romanų ir draminių veikalų. Buvo baigęs Princetono universitetą. Yra kritiškai aptaręs šimtų naujų leidinių.

Kun. Kęstutis Trimakas

Vokietijoje, vienerių metų specialioms studijoms.

1963 metais kun. K. Trimakas buvo paskirtas vyriausiuoju „Laiškų Lietuviams“ redaktoriumi. Per šešerius redagavimo metus jis davė šiam tautinės ir religinės kultūros žurnalui naują veidą, subūrė apie 100 bendradarbių, gerokai praplėtė tematinį problemų akiratį, nevengdamas ir kontroversinių klausimų, surištų su Vatikano II suvažiavimu, iš jo išplaukusiais nutarimais bei pakeitimais.

Būdamas redaktoriumi, kun. K. Trimakas daug laiko skyrė ekumeniniam judėjimui ir buvo vienas iš pirmųjų, kurie sukūrė draugišką ir prasmingą dialogą

Chicagos Loyola universitetas suteikė kun. Kęstučiui Trimakui psichologijos daktaro laipsnį birželio 10 d. Tokiu būdu, dar vienas lietuvis ir kunigas įeina į žmogaus psichinių problemų sritį, kurios ypač šioje šalyje gausėja ir sunkėja.

Dr. K. Trimakas gimė Lietuvoje 1930 m. vasario 21. Gimnaziją baigė Miunchene, Vokietijoje, 1949 metais atvažiavo į Ameriką ir įstojo į jėzuitų naujokyną Milford, Ohio. 1952 metais persikėlė į Weston College, Mass., ir pradėjo filosofijos studijas, jas baigdamas magistro laipsniu.

1956-57 metais jis dėstė lotynų, anglų kalbas ir tikybą Boston College High School. Po to vėl grįžo į Weston College teologijai, kurią baigė, gaudamas teologijos licencijatą. 1960 metais buvo išventintas kunigu, o 1961 buvo išvykęs į Miunsterį,

„Esu labai patenkintas šiuo darbu“, kalbėjo naujasis daktaras, „nes jame reiškiasi ir kaip psichologas, ir kaip kunigas. Pacientui turiu atiduoti visą savo asmenį: su dvilype kunigo-psichologo specialybe, su krikščioniškom vertybėmis, su pareiga padėti pagalbos reikalingam žmogui.“

„Ši darba dirbdamas patiriu didelį džiaugsmą, kai jaučiu, kad savimi — savo žodžiais, savo jausmais, savo ryšiu su kitu, galiu jam padėti, jį įtikinti, atpalaiduoti, pradžuginti, sustiprinti — tiesa, dažnai sunkiom pastangom, tiesiog per kovą.“

Naujam daktarui kun. Kęstučiui Trimakui linkime daug sėkmingų metų gražioje ateityje ir kiliai prasmingame darbe.

Bruno Markaitis, SJ

MOTERYS VYRŲ UNIVERSITETE

Notre Dame universitetas Indianoje (jame eilę metų yra profesorius a. a. St. Kolupaila) iki šiol buvo vien tik vyrams studentams, bet nuo rudens jį bus priimtos ir 345 studentės.

VENECIJOS BIENALE

Venecijoje, Italijos meno centre, atidaryta meno bienalė, kur meno kūriniai užima 32 paviljonus. Bienalė įdomi kaip milžiniška tarptautinė apžvalginė meno paroda ir kaip socialinio klimato barometras, rodąs meno kūrybos sąlygas pasaulyje. Tik šiemet jona nėra atvykusių labai stambiųjų meno kolekcionierių ir nebėra premijų.

Kas tik turi gerą skonį, viską perka pas Lieponi. LIEPONIS

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI FURNITURE CENTER INC.

Marquette Pk., 6211 So. Western, PR 8-5875

Pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9:00 iki 9:30. Kitom dienom nuo 9:00 iki 6:00 val vak Sekmad. atdara nuo 12 v iki 5 v. popiet

MIRĖ NOBELIO LAUREATAS

Dr. Georg von Bekesy, 73 m., 1961 m. laimėjęs Nobelio premiją už medicininę ir fiziologiją, mirė Honolulu mieste. Jis 1947 m. atvyko į JAV iš Vengrijos ir profesoriavo Havajų universitete.

BELGŲ REDAKTORIAUS MIRTIS

Vieno iš vadovaujančių Belgijos laikraščių — „La Libre Belgique“ vyr. redaktorius ir leidėjas Victor Zeegers mirė Briusely, turėdamas 68 m.

76 M. SENUTĖ GAVO KOLEGIJOS DIPLOMĄ

Chicagoje, Kennedy-King kolegijoje (vienoje iš miesto kolegijų), gavo diplomą 76 m. amžiaus moteris Pearl Danzy, kuri jau turi net provaikaučius. Pagrindinė jos studijų šaka buvo menas. Pasakoja, kad jai nebuvo sunkumų lankyti paskaitas su kitais studentais, jaunesniais už ją net 50-čia metų.

NETEKOME AREONAUTIKOS SPECIALISTO

John Stack, 65 m., kuris 1930 m. padėjo sukurti pirmąjį didelio greičio vėjo tunelį aeronautikos eksperimentams, buvęs NASA aeronautikos tyrimų direktorius, mirė New Yorke.

GIMIMŲ STATISTIKA

JAV-se gimimų skaičius taip stipriai mažėja, kad jų jau būna mažiau, negu kritiškas skaičius — 2.11 vaikų šeimai, nuo kada tautos natūralus prieauglis ima mažėti.

MIRĖ VAIKŲ LITERATŪROS KŪRĖJA

Vaikams skirtų knygų autorė Irma Balck, taip pat vaikų klausimais daug rašiusi į žurnalus, mirė New Yorke, sulaukusi 65 m. amžiaus.

GĖLĖS

Vestuvėms, banketams, laidotuviams ir kitokioms progoms BEVERLY HILLS GELNYGIA 2443 W. 63rd Street, Chicago, Illinois TEL. PR 8-0833 — PR 8-0834

PETKUS

MARQUETTE FUNERAL HOME — TEVAS IR SONUS —

TRYŠ MODERNIOS KOPLYCIOS

2533 West 71st St. Telef. Grovehill 6-2345-6

1410 S. 50th Ave., Cicero Townhall 3-2108-09

AIKŠTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

Laidotuvių Direktorai

MAŽEIK & EVANS

6845 SO. WESTERN AVE.

TRYŠ MODERNISKOS AIR-CONDITIONED KOPLYCIOS

MAŠINOMS VIETA

REpublic 7-8600

REpublic 7-8601

EUDEIKIS

DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID

Laidotuvių Direktorai

Trys Modernios Koplyčios

4330 South California Avenue

Telefonai: LA 3-0440 ir LB 3-9852

4605-07 South Hermitage Avenue

Telefonas — YArds 7-1741-2

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNOS

2314 W. 23rd PLACE

2424 W. 69th STREET

11028 Southwest Highway, Palos Hills, Ill.

Tel. Virginita 7-0672

Tel. REpublic 7-1213

Tel. 974-4410

PETRAS BIELIONAS

4348 S. CALIFORNIA AVE.

Tel. LAfayette 8-8572

ANTANAS M. PHILLIPS

3307 S. LITUANICA AVE.

Tel. YArds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS

3354 S. HALSTED STREET

Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN

3319 S. LITUANICA AVE.

Tel. YArds 7-1138-1139

VASAITIS — BUTKUS

1448 S. 50th AVE., CICERO, ILL.

Tel. OLYmpe 2-1003

LEONARD BUKAUSKAS IR SŪNOS

649 East 162nd Street South Holland

10821 South Michigan Avenue, Chicago

TEL. — OO 4-2223

REDAGUOJA ST. SEMENIENĖ, 6507 S. TROY ST., CHICAGO, ILL. 60649. TEL. EF. 925-5888

MOTERYS APIE MOTERYSTĘ

Fides leidykla, veikianti prie Notre Dame universiteto, leidžia modernių teologinių veikalų seriją, pavadintą "Teologija šiandien". Šią seriją redaguoja Oxfordo univ. prof. E. Yarnold, S.J.

Idomu, kad tarp gausių teologų, sukūrusių šios serijos veikalus (jų iš viso bus 42) yra ir moteris Rosemary Haughton — paskaitininkė, radijo kalbėtoja, mokytojo žmona, dešimties vaikų motina ir dar savo šeimos augintinis kelis jos globai pavestus našlaičius. Ji yra autorė veikalų: "Žmogaus transformavimas" ir "Meilės aktas".

Šioje serijoje jos sukurtas veikalas vadinasi: "The Theology of Marriage" (išleido Fides leid., Notre Dame, Ind., 92 pusl., 95 ct. — kišeninė laida). Autorė gerai pažįsta Šv. Raštą, teologijos istoriją ir šiame veikle plačiai aptaria, kaip moterystės samprata vystėsi amžių bėgyje, įvairių įtakų bei kovų su herezijos poveikyje. Duodama daug intriguojančių medžiagos, išryškinant kaip moterystės sampratoje palaipsniui atsiskleidė, kad ji turi tarnauti ne vien žmonijos augimui, bet ir susituokusių meilei ugdyti ir reikšti.

Akcentuodama moterystės sakramentinį pobūdį, autorė su moterišku jausmingumu cituoja: tą vienumo moterystėje savybę, kurios kitur mes nepasiektume".

"Kai mes drauge sėdime prie sergančio vaiko ir laukiame, ar jis gyvens, ar mirs, mes žinome, kad mus jungia sakramentas. Kai mes, su gilia užuojauta, apie kurios buvimą net neįsivaizduojame, būdime prie sergančio moterystės partnerio, mes žinome, kad mūsų meilė ta dieviška dovana. Kai mes nusigręžiamė nuo kitų, žinodami, kad mes galėtume juos mylėti ar net mylime, mes suvokiame, kad yra kažkas, kas mūsų meilę sužadina tą išskirtinumą,

Autorė primena Vatikano II suvažiavimo paskatinimą teologiniuose sprendimuose pasinaudoti psichologijos ir antropologijos mokslo duomenimis ir pažymi, kad dabar bus idomu sekti, kokių sprendimų susilauksime visiems šioms mokslams vienas kitą apšviečiant. Autorė džiaugiasi, kad dabartinė teologija linksta daugiau nušviesti moterystės grožį, atskleisti joje žmogišką tikrovę, neatskiriama nuo sakramentinio dieviško bruožo: "Juo didesnė atsakomybė uždedama ant vedusių krikščionių, juo aiškiau jie turi suvokti, kad Kristus gyvena juose ir vykdo juose visos Bažnyčios darbą. Celibatą pasirinkusieji ir vedusieji pateikia skirtingą liudijimą, bet abiejų aktyvios Kristaus meilės ženklai ant žemės", — rašo Rosemary Haughton.

Raminta M. Baukytė (JAV, gim. 1952) Be pavadinimo iš II PLJK parodų, atidaromų šį dieną 7 val. 30 min. vak: Jaunimo centre, Chicago.

JAUNŲJŲ VAIŠĖMS

STEFANIJA STASIENĖ

Vasaros pradžia ir šienų kvepiantis birželis tai įvairių šeimos švenčių metas. Čia ir vestuvių gausumas, na, ir kasmet besikartojantis mokslo metų ir mokyklos baigimas.

Ypač ši pastaroji šventė anksčiau ar vėliau kiekvienuose namuose švenčiama. Šiam momentui atžymėti paprastai ruošiamos ir jaunimui vaišės. Ir kodėl gi jaunimui nepasivaikšinti, kodėl nepasidžiaugti per eilę metų sunkių darbų pasiektais rezultatais? Be to, juk malonu su klasės draugais dar kiek pabuvoti, prisiminti laimingąsias mokyklos dienas ir pasidžiaugti jaunyste. Tai momentas, kada jaunimas gyvena tikru jaunystės džiaugsmu ir laiminga ateitimi.

Todėl ruošiant tokias šventes vaišes, jos taip pat turėtų teikti lengvą jaunatvišką nuotaiką. Ne patiekalų gausumas ar jų kėlimas turėtų vyrauti, bet skoningumas, lengvumas ir patrauklumas. Taip pat ir gėrimai neturėtų pasižymėti aukštais procentais ar laipsniais, bet turėtų būti gaminami ir kvapūs, kaip birželyje žydintys bijūnai ar pirmosiomis žemuogėmis kvepiantys jazminai. Štai, kad ir šitas gaivinantis punšas:

Imti: dvi skardines šaldyto, koncentruoto Havajų punšo, 1 skard. 6 uncijų šaldytos, koncentruotos apelsinų sunkos, 6 puodu-

kus virinto, šalto vandens, 2 bonkas "ginger ale" ir puoduką šviežių braškių.

Minėtas koncentruotas sunkas atskiesti vandeniu, supilti į punšo indą ir prieš pat vartojant supilti "ginger ale" ir pusiau perplautas braškes. Norint, galima įdėti ir ledo.

Prie punšo tinka šis sluoksninis plokštainis.

4 uncijas sviesto gerai išsukti su 0,5 puoduko cukraus, įdėti 0,5 arbat. šaukštuko tarkuotos citrinos žievės ir ant peilio galo druskos.

I šią masę supilti 1 puod. persijotų miltų. Tešlą greit suminkyti ir šia tešla iškloti keturkampę formą 13 x 9 (tešlą įdėjus į formą, pirštais išspaudyti į kampus. Kepti prie 350 laips. 15 minučių.

Išėmus iš orkaitės, 5 min. palaukti ir paviršių aptepti su 0,5 puoduko aviečių ar serbentų uogiene.

Dviejų kiaušinių baltymus išplakti su 0,5 puoduko cukraus, iki masės bus stangri. Tada supilti 1 puoduką maltų lazdynų riešutų ir 1-4 arbat. šaukšt. cinamono. Atsargiai permaišyti ir paskleisti ant uogienės patepto plokštainio. Ir vėl pakepti orkaitėje prie 350 laips. 25 min. Iškepus, atvėsinti ir supiausyti pailgiais ruoželiais.

Nauja diplomantė

Kasmet birželio vėjai supučia i mūsų jaunimo studijų baigimo aruodą naujų brandžių grūdų. Ir džiaugiasi visa lietuviškoji visuomenė, kai jų tarpe atpažįsta daug žadančių, mūsų dirvoje bręstančių vėšlų daigų.

Viena tokių šiltų, prie savo kamieno prisiglaudusių atžalų yra Birutė M. Balčiauskaitė.

Jaunoji lietuvaite šiemet baigė šį mėnesį New Yorko miesto universiteto New Yorko Hunters kolegiją, gaudama diplomą su bakalareato laipsniu (Bachelors of Art). Specializavosi meno istorijoje ir studijos mene.

Birutė yra lankiusi dvejus metus Illinois universitetą (Chicago Circle). 1965 m. ji baigė Marijos aukšt. mokyklą. Tapgi tais pačiais metais ji baigė Chicago

Birutė M. Balčiauskaitė

Živilė Bilaišytė

GENERACIJA

Mes esame paklydę dvasios plieskiančioj vidudienio šviesoje. Mes glaudžiamės prasilenkiančių traukinių klyksme ir, išmalios ieškodami, pavargstame.

Mes esame šiukšlės, varomos priešaudrio vėjo, nešluotos pasuolės tuščiose salėse sutrupintų stiklų šešėliai, eisimo nelaimių sąrašai.

Tik retkarčiais, kaip Dievo pasiuntinį, išvystame ugninį angelą.

Mes giedame suklupę aklyjū elgetų giesmes. Mes esam žodžiai, įkūnyti uolose, pamirštos statulos skulptoriaus parodos rūsyje.

Tik kada nors, kai mūsų vaikais ištiesiais pirštais prasilenks migloje, pajusim sielos užkampyje kibirkštį įsivaizduoto džiaugsmo.

Iš šių metų "Gintaro" baltiaus debiutančių

Kristina Ona Giedraitytė, 17-metė Gintaro debiutante, kartu su savo tėveliais, gyvena Chicagoje, kur šiais metais ji baigė Marijos aukštesniąją mokyklą. Joje visus ketverius metus ji dalyvavo įvairiuose mokinių saviveiklos klubuose. Ji priklauso lotynų kalbos ir Gintaro klubams, o Rūtos draugijoje ji buvo vicepirmininkė. Ji taip pat priklauso "Senior Six" dainininkių grupei, atliekančiai dainų programėles mokyklose, bažnyčiose ir ligoninėse. Be to, ji yra "Marquette Chorale" narė, ketverius metus buvo jaunų lietuvių tautinių šokių "Atėtis" grupės narė, ir jau penkeri metai yra Lietuvos Vy-

čių tautinių šokių grupės veikli dalyvė. Ji įstojo į Šv. Bernardo slaugių mokyklą, kur žada specializuotis pediatrijos srityje. Debiutantės tėvas Antanas P. Giedraitis, gimęs Chicagoje, buvęs Marquette parko parapijos choro vedėjas ir muzikos mokytojas, o taip pat ir Lietuvių Vargonininkų draugijos pirmininkas. Jos motina Alviną Banaitytė-Giedraitienė yra Chicago teismo reporterė. Ji priklauso parapijai ir skaito lietuvišką spaudą.

Lynne Noveriūtė, Bruno ir Cary (Blumaitės) Noverių dukrė, baigė Taikos karalienės mokyklą Burbank, Illinois. Šį rudenį rengiasi įstoti į Indianos valstybinį universitetą, kurame planuoja studijuoti namų ekonomiją. Lynne gimė 1955 m. Arkansas valstijoje, Fort Chaffee mieste. Chicagoje ji buvo atvežta dviejų metų amžiaus. Čia ji lankė Morrill pradžios mokyklą, kurią baigė su pagyrimais, gaudama mokslo darbų premiją. Ji mėgsta muziką. 6 metus priklauso Muschoral Miniature grupei. Ji yra modeliuojusi televizijai ir fotografams. Lynne planuoja studijuoti madas ir namų vidaus dekor-

Gera nuotaika prieš Jaunimo kongresą ir Tautinių šokių šventę... Nuotr. V. Maželio

vimą. Ji mėgsta keliauti. Kartu su tėvais ji yra keliavusi po Angliją, Ispaniją ir Meksiką. — Esu lietuvaite, domiuosi lietuvių tautos praeitimi ir man bus malonu dalyvauti rengiamame Gintaro baltiuje. — pareiškė Noveriūtė. Bruno Noveris yra Chicagoje gimęs fotografas. Jo tėvas Petras Noveris buvo gimęs Lietuvoje. Debiutantės tėvai priklauso Kęstučio klubui, Don Varnas postui ir skaito Draugą, Naujienas ir Sandarą.

Mary Aldonis, gimusi Chicagoje, dar 3 metų amžiaus pradėjo baletą pamokas, kurias tębė iki šios dienos, pasireiškėdama įvairiuose parengimuose. Priklauso Slaugių ir Lotynų klubams, dramos klubui, kultūros komitetui ir t. t., baigia Taikos Karalienės aukšt. mokyklą, rodydama linkimą medicinon, iš anksto pradedama Holy Cross ligoninėje ruošti pediatrijos profesiją. Didžiausia būdama lietuvių kilmės. Tėvas Bruno S. Aldonis, metalurgas, gimęs Lietuvoje, motina Helen Gladys, gimusi Massachusetts, abudu priklauso Marijos Gimimo parapijai, skaito Naujienas ir Draugą. Ruošiamame Gintaro baltiuje birželio 24 dieną ji bus debiutante.

Leslie Michele Eisin, daktaro Valterio Eisino ir motinos Marian Kamm dukrė, Carl Sandburg aukšt. mokyklos auklėtinė, studijuoja kolegiją, pasirinko humanitarinius, socialinius mokslus, matematiką ir svei-

mas kalbas; ruošiasi mokytojos profesijai, ypač ispaniškai kalbančiųjų mokyklose ir paruošos tikslu važinėjo po Ispaniją, studijuodama ispanų kalbą ir žmones. Gabi socialinėje ir kultūrinėje veikloje, priklauso kelioms moksleivų klubams, mėgsta muziką ir šokius; piano mokėsi 8 metus, o 4 metus baletu. Mėgsta keliauti, yra apkelavusi Europą, Toluosius Rytus ir Karibus. Rudenį žada stoti į pasirinktą kolegiją. Abu tėvai gimę Chicagoje, priklauso Lietuvių prekybos rūmams, Lietuvių filatelistų draugijai, Amerikos Lietuvių daktarų draugijai ir prenumeruoja Naujienas bei Draugą.

Ramona Kaveckaitė, 18-metė Gintaro baltiaus debiutante, gimė Kanadoje, Toronto mieste, bet kartu su tėvais persikėlė į Chicago ir čia baigė Marijos Gimimo parapijos mokyklą, o dabar ir Marijos aukštesniąją mokyklą. Mokykloje ji buvo veikli šokių grupės narė, o Rūtos klube buvo aktyvi vicepirmininkė. Ji įstojo į Illinois universiteto Chicago Circle, kur specializuosis fizioterapijoje. Ramona veikia ir kitose lietuvių organizacijose. Nuo 7 metų amžiaus ji įstojo į skautų eilę, o paskutiniu metu ji talkininkauja Jaunimo kongreso paruošimo darbuose. Nakvynių komisijoje ji eina techninės sekretorės pareigas. Ramonės tėvas Vytautas Kaveckas yra Lietuvoje gimęs stilingų planų šukuotojas, o motina Nijolė Statkevičiūtė-Kaveckienė taip pat yra Lietuvoje gimusi to paties amato specialistė. Tėvai priklauso kelioms lietuviškomis organizacijoms ir skaito lietuvišką spaudą.

Gaivinančiam gėrimui

Norint turėti kvapų gaivinantį šaltą gėrimą vasaros karščiuose, patartina ledo gabalėliuose užšaldyti mėtos šakeles ir paduoti prie šaltos arbatos ar vaisių punšo.